

CIVITAS ETERNA:

A PEER-TO-PEER GOVERNMENT

BY ŞEN FERHAT

CIVITAS ETERNA

CIVITAS ETERNA:

A PEER-TO-PEER GOVERNMENT

BY ŞEN FERHAT

Eşler Arası Devlet

Derleme v0.3, Temmuz 2026

Civitas Eterna: A Peer-to-Peer Government, Eşler Arası Devlet

© 2026 Şen Ferhat. Tüm hakları saklıdır.

Derleme v0.3, Temmuz 2026. Bu cilt, yazarın “The Book” arşivindeki otuz sayfalık el yazması ile not defterlerinin derlenmiş hâlidir. Ham parçaların dökümü ve dizilim haritası: “Civitas Eterna, Parçalar ve Dizilim”.

Kapak: yazarın özgün tipografik tasarımından.

Dizgi: XeTeX.

Taslak sürümdür; alıntılama­dan önce yazara danışınız.

*İnsanlık buraya gelene kadar çok bedeller ödedi.
Bundan gerisini mühürleyin; bu bir başlangıç olsun.
Bu mühüre çok bedel ödendi, ödeniyor.*

İçindekiler

Önsöz	viii
I Teşhis: Kırık Oyuncak	1
1 Geçmişin Basitliği	2
2 Güçten Düşme Korkusu	4
3 İçimizdeki Şeytanlar	6
4 Siyaset Kara Deliği ve Travmaların Tarihi	8
5 İnsanlığın Büyük Problemi: Empati	9
6 Her Şey Aslında Kiralık	10
II Armağan: Nakamoto	12
7 Nakamoto'nun İnsanlığa Armağanı	13
8 Daha Önce Hiç Olmadığı Gibi Akıllı Sözleşmeler	16
9 Makineler Tarafından mı Yönetileceğiz?	19
10 Çift Taraflı Mekanizmalar	20
III Mimari: Civitas Eterna	22
11 Imagine: Yüz Kişilik Köy	23
12 Emeğe Dayalı Ekonomi	25
13 Kendi Kendine Çalışan Anayasa	27
14 Devletin Kalbi: Eşleştirme Motoru	29

15 Dinamik Devlet: Sonsuz Medeniyet Framework'ü	30
16 Doğru Mimari: Kubbe, Hastalık ve İlaç	32
17 Adalet ve Rastgelelik	34
IV Ufuk	36
18 Bin Yıl İçinde Bir Meteor	37
19 Merkezizetsiz İnsanlık: Ölümsüz İradeler	39
20 Başlangıç	40
A Yol Haritası: Yazılacak Bölümler	41
B İzole Not: Çalışan Kanıt	42
C Derleme Notu	43

Önsöz

Ne kadar iyi bir iktisatçı olursanız olun; bir hukukçu, bir siyasetçi, bir kanaat önderi, bir din adamı, bir seçilmiş, bir sosyolog, ne olursanız olun ve insanlığı kurtaracak hangi sistemi bulursanız bulun, size kötü bir haberimiz var: mükemmele yakın bir sistem inşa etseniz bile bunun hiçbir anlamı yok, ve olmayacak. Çünkü insanoğlu, yaramaz bir çocuk gibi, oyuncağın kırılıp kırılmayacağını umursamayan bir çocuk gibi, elindekini eninde sonunda kıracak. Tarihin figürleri yazdığımız kitapları alacak, kendi fikirleri de o yöndeymiş gibi bayrağınızı taşıyacak; en azından şu ana kadar tarih bize hep bunu gösterdi. Bu kişilerin işlerini bitirip istedikleri güce eriştiklerinde ise asıl gerçek benlikleri ortaya çıkacak ve çalışmalarınız artık o kişiyle anılarak tüketilecektir. Sezar, Napolyon, Lenin ve daha niceleri: oyunu, kuralları değiştirecek güce gelene kadar kurallara göre oynayıp, gücü eline aldıklarında kuralları yeniden yazanlar, arada ise, hayatı mahvolan milyonlarca “konuyla alakasız” insan.

Yazdığınız ya da yazacağınız “dünyayı kurtaracak” metinler, kaçınılmaz bir şekilde insan egosuna, o kara delik gibi sonsuz olan “daha fazla güç” istencine, yenilecek ve manipülasyona uğrayacaktır. Şimdiye kadar bu hep böyle oldu; görünen o ki, hep böyle olacak. Çünkü malzememiz hep aynı: insan. Einstein’ın dediği gibi, delilik aynı şeyleri tekrar tekrar yapıp farklı sonuçlar beklemektir. İnsanlık tarihi, bozulan ideolojilerden ve öğretilerden, ulaşılamayan hedeflerden geçilmiyor: ideoloji önerileri, öğreti uygulama denemeleri ve ölümler, bir daha, ve bir daha. İdeolojiler ve öğretiler, yanlış ellerde adeta bir kitle imha silahı gibi hareket ediyor. Doğruyu bulmadan önceye kadar insanlığın kaç kurşunu kaldı, bilmiyorum. Ancak teknolojinin gelişimini göz önüne aldığımızda, çok fazla kurşunu kaldığını düşünmüyorum. Bu bilgisayarları, bu işlemcileri, bu yapay zekâları topyekûn bir savaşta henüz hiç kullanmadık; büyük devletler ellerindeki silahları çıkaracak kadar ciddi bir savaşa girmedi, ancak girerse ne olacağını herkes biliyor. Bu ırk hayatta kalır mı, yoksa tümünden yok mu olur, bilemiyorum.

Ama şunu biliyorum: kendi içimizdeki iblisleri iyi bilirsek, bu mutlak yok oluştan bir sıyrılma ihtimalimiz olabilir. Biz zarlarımızı bu ihtimaller için atıyoruz. Hayatın evrende ortaya çıkması çok düşük bir ihtimaldi; bu ihtimal ortaya çıktı. Bize düşen, bu ihtimalin sıfıra yakınsamamasını sağlamaktır. Bu yüzden bu kitapta size, insan denilen kırık oyuncağın nasıl ve neden kırıldığından, hangi yapışkanlarla tamir edilebileceğinden ve kırıklığı giderebilecek ihtimallerden bahsedeceğim. Bu kez tiranların, tiranlık planı yapanların ve tiranlaşanların işini biraz zora sokacağız. Ve en önemlisi: bunu yaparken hiç kimseden izin almayacağız.

Kırılması çok maliyetli olan blok zincir teknolojisini, ilacımızın ana etken maddesi olarak tanıyacak; insanlığın kurtuluşu için bir formül arayacağız. Bu teknolojiden elde edeceğimiz faydalarla, yolsuzluğa uğramayan, *incorruptable*, devlet yapıları inşa edeceğiz. Bu kırık vazoyu tek parça hâline getirmek için birçok öneri üzerinde düşüneceğiz ve bunu yaparken gözlüklerimizi takarak yapacağız.

Bu düşünce hâli sırasında insanlık belki ilk kez taş üstüne taş koyacak. “Havacılıkta kural-

lar kanla yazılır” sözü, artık insanlık tarihinin tamamı için geçerli olacak. Bakın hacklendikçe sistemlerdeki açıklar kapatılıyor; insanlar uçak kazalarında öldükçe havacılık kuralları şekilleniyor. Ancak biz birbirimizi öldürdükçe mekanizmalarımız gelişmiyor. Gelişecek. Geçmiş bilgilerimizi birleştirip yeni bir devlet yaratacağız; hepimizin sığacağı, herkesin içerisinde kardeşçe yaşayabileceği dev bir kubbe inşa edeceğiz. Toplumda güç elde etmeye çalışanlar, bu sistemi test edip bozmaya çalışan hacker’lara dönüşecek. Bütün insanlığın aynı anda bozuk bir uçağa binme ihtimali olmadığı için havacılık insanlığı bitiremez; ancak bozuk devlet mekanizmaları, bu potansiyeli çok net barındırıyor. Dünyanın içine edilme ihtimali, birkaç delinin kıtalararası füzeleri fırlatma düğmesi ile parmakları arasındaki mesafe kadar yakın, bu ihtimali aklınızdan çıkarmayın.

Devlet mekanizmalarını, arttırımlı geliştirebildiğimiz bir hâle getireceğiz; kendi kendine çalışabilen anayasamızla mümkün kılacağız. Çünkü insanlığın, hacklenen bir sunucudan da, uçağa binen bir insandan da değeri çoktur. Biz tasarımıımızı ilerlettikçe birimizin tecrübesi hepimize geçecek; birimizde açılan yara, hepimizde kapanacak. Kanla yazılan kurallar, tarihin bozulamayan tek defterine yazılacak ve bu kurallar, insandan bağımsız, mantıkla harmanlanarak, bu sefer gerçekten, bir yazılım gibi *çalışacak*.

Biz hep birlikte bir çocuk büyüteceğiz. Kusursuz olmayan; ama kusursuza doğru gitme ihtimali olan bir çocuk. Bu çocuk emeklediğinde içimiz ümitle dolacak. Yürüdüğünü gördüğümüzde, gözlerimizi artık hayata gülümseyerek kapatabileceğiz. Koşmaya başladığında ise insanlık tarihinde daha önce görülmemiş sıçrayışlar yaşanacak. Bahsettiğimiz ve bahsedeceğimiz, bizim kırmaya gücümüzün yetmediği kısır döngüleri umarım ki o kıracak. O, kirlenmeyen saf mantığın özü; evrendeki bembeyaz olan tek tablo. Dünyadaki bütün acıları durdurmada tek ve bütün ümidimiz ondadır.

Kısım I

Teşhis: Kırık Oyuncak

Bölüm 1

Geçmişin Basitliği

Biz, bütün insan soyu, homo sapiensler, tarih boyunca ne yollardan geçtik, neler neler yaşadık. O kadar çok şey oldu ki binde birini bile biliyorsak ne mutlu bize. Bu binde birin binde biri kitlesel tecrübeye dönüştüyse, ne iyi bize. Ah bu damıtılmış cinayetler silsilesi; binde iki olsa belki soykırımlar bitecekti, ama bitmedi ve bitmeyecek. Çünkü tarihimizin ilk gününden beri bize gelen bilgiler, bildiğimiz kısımları bile uykularımızı kaçırmaya yetecek kadar karanlık ve kötü. Yaşadıklarımızın çok azını hatırlıyoruz, okuyoruz, biliyoruz. Homo erectuslara soykırım uyguladık; ok yay yaptık ve bildiğimiz kadarıyla onları hayvanlar gibi avladık, çünkü yapabiliydik.

Burada bir an durup bir hesap yapalım; çünkü bu hesap, kitabın geri kalanının vicdani zeminidir. Başka bir gezegende yaşayan, bizden bağımsız oluşmuş tek bir bilinçli canlı bile bizim için insanlık tarihinin en değerli buluşlarından biri olacakken, bu gezegendeki bilinçli bir canlıyı öldürmek niye? Bir insanı yok ettiğinizde onun bütün ihtimallerini, onun soyundan gelecek bütün iyi ihtimalleri de yok etmiş oluyorsunuz. Evrende dünyamız dışında bir bilinç yok ki, belki ölmek zorunda kalacak birisini tek başına başka bir gezegene gönderdiğimizde dünyanın en büyük buluşu oluyor; ama aynı adam dünyada öldürüldüğünde cesedinin üzerinden atlayıp geçiliyorsa, burada bir hesap hatası var demektir. Bir yerli kendi ülkesinde kıymet görmezken başka bir ülkeye gittiğinde turist olduğu için kıymetli oluyorsa, hesabın türü de belli olmuş oluyor: iktisat. Turist, maalesef, cebinde para olduğu ve harcama potansiyeli yerele göre bir tık daha yüksek olduğu için değer görüyor. İnsan hayatının fiyatını iktisadın eline bıraktığımız her yerde, bu utanç verici cetvelle ölçülmeye devam edeceğiz.

İnsanlar, insanlık tarihinin başından beri birbirini öldürüyor. Sistemler kuruyor; kendi sistemini büyütmek için diğerlerinin sistemine saldırıyor; daha sonra er geç kendi sistemi de çöküyor. Bu sonsuza benzer döngüyü çok iyi bildiğinizi biliyorum. Şu an bunu gözlemlediğinizi, içerisinde bulunduğumuz binanın içindeki küçük kaymaları hissettiğinizi biliyorum; hatta size biraz uzak olan binaların kaydığını ve komple çöktüğünü gördüğünüzü de biliyorum. İnternet çağındayız; artık bu tarz bilgilerden kaçmanız zor. Hatta internette bunun başka bir versiyonu da mevcut: *“Zor zamanlar güçlü insanlar yaratır; güçlü insanlar iyi zamanlar yaratır; iyi zamanlar zayıf insanlar yaratır; zayıf insanlar zor zamanlar yaratır.”*

İnsanlığın tecrübelerinin toplandığı ortak bir bilinç var; bir şeyler yaşandıkça bu çanağa notlar şeklinde atılıyor. Ancak genellikle bu notlar, yöneticilerin işlerine geldikçe umursanıyor. İşin kötüsü, dünyada birden fazla çanak var. Çinlilerin yaşadığı tecrübelerin, acıların Avrupa tarafında bir karşılığı yok; İslam medeniyetinin yaşadığının Çin ile alakası yok. Yaşadığımız acıları bile ortak bir tecrübe olarak birbirimize aktaramıyoruz. Bu sebepten aynı acılar birçok

yerde tekrar edip duruyor. Acılarını unutan milletlere acılarını tarih tekrar hatırlatıyor, oysa başka milletlerin acılarından da öğrenilmesi gerekiyordu; hem de bu insan grubunun size olan mesafesinin, örf ve âdetinin, dininin sizinkine uzaklığının hiçbir önemi olmaksızın.

Şu an artık bu durumu geçiyoruz. İnsanların kalbine, aklına bir cihaz takıp kümülatif bir bilinç oluşturmadağımız sürece bu aşamayı pas geçebiliriz demektir; artık bunun bir anlamı kalmadı. İnsanlık birbirini hayal kırıklığına uğrattı ve konuyla ilgili şimdilik yapacak bir şey yok. Acılar her tekrar edişinde, dünya ve insanlık her turda ağır hasar alıyor. Bu döngü her döndüğünde, bir kaç kez daha dönerse korkuyorum ki her şey için çok geç olacak. Tabii, “dünya” neyse ki canlı ve bilinçli değil; o yüzden sizin ne olacağı onun umurunda değil: tamamen volkanlardan oluştuğunda bile dünya hâlâ dünyaydı. “Çok geç olacak” derken kastımız insan: insan vücudu baya sağlam bir canlı; büyük ihtimalle hava, su ve gıda kaynaklarımızın içine edeceğiz ve artık cam küvezden şehirlerin içerisinde yaşarken, dünyayı nasıl bu hâle getirdiğimizi sorgulayacak bol bol vaktimiz olur diye ümit ediyorum. Tabii, o küvezde yaşayan insanları da parayla seçerseniz, vay hâlinize: bir sürü manik depresif tüccarın, Makyavelist siyasetçinin birbirini nasıl yiyeceğini çok yüksek bir çözünürlükte izleyebilirsiniz demektir.

Dünya şu an hâlâ verimli bir yer. Verim düştüğünde gezegenden çıkışımız zorlaşacak ve maliyeti artacak. Gezegenler arası kolonizasyonun yolunun zorlaşması ya da kapanması, demek zaten türün yok olmasına eşittir, ve biz, evrendeki bildiğimiz tek bilinçli canlılar olarak intihar etmiş olacağız. Ne için? Zenginlik için; dürtülerimiz doğrultusunda hareket ettiğimiz için. Gerçekten çok basit, çok kötü, çok yazık.

İnsan eskiden ağaç kabuklarını yiyerek selülozu sindirebiliyordu; bugün bu pekte mümkün değil. Evrim artığı apandisit organı, bugün işlevsiz olduğu düşünülerek vücudun bir köşesinde duruyor; vücudumuzdaki işlevsizlik küçülerek kaybolabiliyor. Peki fikirlerimizdeki, geçmişten gelen yaralar ve korkular ne olacak? İnsanlar somut düşünmeye daha yatkın olduğu için bu yaraları es geçiyor; ancak yaşadığımız dünyadaki birçok problem, aslında bize bu yaraları referans gösteriyor. En başta da, bir sonraki bölümün konusu olan o en derin yara geliyor: güçten düşme korkusu.

Bölüm 2

Güçten Düşme Korkusu

İmkânsız güçlere eriştikten sonra kişiler, bir daha hayatları boyunca hiç mutlu olmuyor; bu gücü tekrar tekrar arıyorlar. Bir müsteşar emekli olduğunda, çalıştığı zamana göre çok daha mutsuz oluyor. Bunun sebebi, hayat amacının elinden alınmış olması; devletle eriştiği saygınlık, yüksek bürokrasinin onu çıkardığı nokta, bir anda elinden kayması. Görevden belki bir sene sonra, sürekli somurtan aksi bir emekliye dönüşebiliyor.

Irak'ta Saddam Hüseyin zamanında bir insanın hiç bir zaman erişmemesi gereken güçlere erişen bazı komutan ve bürokratların, Saddam devrildikten sonra ülkede kalmalarına ses edilmedi. Halbuki kural basittir: kurtlar, aslanlar ve diğer canlılarda olduğu gibi alfa kurdu, aslanı yendikten sonra yenileni göndermeniz gerekir. Bu pek de umursanmayan kural, eski BAAS partisi üyelerinin IŞİD'i desteklemesiyle sonuçlandı; bölgeyi bilen komutanlar IŞİD'i destekleyince, oluşan hasarın boyutu da kat kat arttı. Bu kişiler, daha önce elde ettikleri varlığa ve güce tekrar erişmek istediler. Tabii ülkeyi yöneten ABD bu kuralı bilmeyecek kadar aptal olamaz değil mi?

Modern Türkiye'nin kurucusu Atatürk'ün dediği gibi: *“Egemenlik ve saltanat hiç kimse tarafından hiç kimseye, ilim icabıdır diye, görüşme ile, münakaşa ile verilmez.”* Bağımsızlığı kimse kimseye vermedi, vermez, veremez; isteyenler onu kendisi koparıp alır. Hiçbir devlet diğerine böyle bir iyilik yapmaz ve yapamaz. Diğer devletler, önce kaynaklarını elinden alır; sonra da kaynaklarının elinden alındığı bilincine erişemeyeceği bir sınırın altında bırakır ki, çalınanların hesabı sorulamasın. ABD'nin size verebileceği, Irak'taki ya da Afganistan'daki kadardır: o kadar petrol geliriyle kimse size düzgün bir sistem kurup sizi otonom bırakmaz. Kaldı ki petrol olmasa bile ülkeler, eğitim ve sistemle yine de kalkınabilir (bakınız: beyaz zambaklar ülkesinde). Eğer çocuk ileride evin yönetimi konusunda söz hakkı isterse, mantıklı olan o çocuğu büyütmeden sabit tutmaktır. Dünya adil bir yer olduğunda baya bir arkeolojik eserin yer değiştirmesi gerekecek, bu, sizin için nasıl bir dünyada yaşadığının indikatörü olabilir.

Biz ABD'yi yaptığı ya da yapmadıklarıyla ilgili suçlamıyoruz; onları çok iyi anlıyoruz. Kurucu babalar zeki ve entelektüel insanlardı. Ancak bugün, 150 yıl önceki o akıldan pek eser kalmamış gibi; o akıl değişti ve başka bir şeye dönüştü, pek olumlu anlamda bir başkalaşma da değil. Onlar da İkinci Dünya Savaşı'ndaki askeri taktikler gibi, ne yaptıklarını pek biliyor gibi görünmüyorlar; sadece bir cambaz düştüğünde tutup “bunun gösterinin bir parçası olduğunu” söylüyorlar ve dik durmaya çalışıyorlar. Ancak biz, satranç ve taht oyunu kurallarını bilenler olarak gerçekleri biliyoruz: kurucu babaların kurdukları devlet mekaniklerine ve sistemlere güvenebildik; ancak bugünküler biraz “meh” insanlar. Eskisi gibi zeki ve güçlü insanları artık ön planda görmüyoruz; bazı makamlarda, daha çok, kağıda ne yapması gerektiğinin yazılması

gereken kuklalar oturuyor. ABD ufak bir devlet olsaydı, belki bunları umursamadan geçebilirdik. Ancak söz konusu, dünyanın en büyük gücü olunca, oradaki entelektüellik yoksunluğu bütün dünyanın hasar almasına sebep olabiliyor ve hepimizi ilgilendiren bir hâle geliyor. Suriye örneğinde olduğu gibi: ülke bağımsız olarak Suriye’de yaşayanlarla ilgili hiçbir bürokratin çıkıp “evet, süreç tamamen planladığımız gibi kontrol altında gitti” diyebileceğini zannetmiyorum. Bu, fırtına merkezinde oturup fırtınanın uçurduğu ineğin nereye düşeceğini söylemek gibi bir şeydir; kimsenin uzun vadede ne yaptığını bilmediği tam bir kaos. Bürokratlar zeki ve kontrol altında görünmeyi çok seviyorlar. Ancak aynı oyunu oynamayı bilen bizler, oynanan satrancın ne kadar kalitesiz olduğunu farkındayız, ve çok kızgınız. Mevcut sistemde ise gücü oluşturan odaklar söz sahibi olduğu için: *gücümüzü kendimiz üretmeliyiz*.

Avrupa’ya geldiğimizde durum maalesef değişmiyor. Ah o İngiltere, Almanya, Fransa... Eskiden, dünyaya bir uzaylı gelse ve “medeniyetinizin en yüksek noktası neresi” diye sorsaydı, onu elinden tutup Avrupa’ya götürüp oradaki sistemleri gösterirdik. Ne kadar safmıştık. COVID-19 süreci, kullanmasını biliyorsanız hepimiz için müthiş bir armağandır: bize bütün devletlerin çok kısa bir süre transparan olmasını sağladı ve o iç mekaniklerin bir kısmı görünür oldu. Ortaya çıkan şey ise dev bir mide bulantısıydı: sözde dost Avrupa devletlerinin birbirinden çaldığı maskeler, aşılar, fazladan başkalarının haklarının devletler nezdinde gasp edilmesi, dönen pazarlıklar, rüşvetler ve daha nice zulümler. Uzaylılar dünyaya gelince insanlık birleşecek zannedenler boşuna hayale kapılmasın: ne olduğunu bilmediğimiz bir yapı bile fiyatlandı ve satıldı; uzaylınızı da fiyatlandırıp satarlar.

Biz Civitas Eterna’yı, o elinden tutup “medeniyetimiz bu” diyeceğimiz uzaylılar için yapıyoruz. Her şeyi, bir gün dışarıdan bir denetçi, tanrının bizzat gelecekmış gibi tasarlamamız gerek; varsayılan mükemmeliyete yakışır şekilde. Lordlardan bir tık geniş arazi ve bütçe yöneteden, en ufak bir dış etmende birbirini satmaya ve ihanet etmeye hazır zincirsiz, kuralsız insanların temsilcilerimiz olmasına izin veremeyiz. Hayat denilen, şu an evrenin hiçbir yerinde oluşmamış bu düşük ihtimale duyduğumuz saygı, bizi engellemelidir. Tarihe yapabilecek bir şey yok; bu utanç orada hep kalacak. Ama en azından “yarınlarımızı kurtarabildik” diyebilelim. Civitas Eterna makinası çalışana kadar susmayı tercih edeceğiz; biraz ortalığı toplayalım. Olur da eve misafir gelirse, gelmezse de olur: evimiz olan tek dünyada, en azından temiz bir evde otururuz.

Bir şeyi yıkmak kolay, geri yapmak ise zordur. “Hadi gel yıkalım şu Süleymaniye’yi” desen, iki kazma kürek, iki de ırgat gerek. Ancak “hadi gel yapalım şunu geri” desen, bir Sinan, bir de Süleyman gerek. Elinizde eski sistemi geri kuracak hiç kimse yok; o adamların geçtiği patikalar silindi, yollar kayboldu. Onlar o yolda sessizce yürüdü; günümüzde ise herkes her şeyi görüyor: o patikayı aramaya çalışanlar bile öldürülecek, sindirilecekler. Afganistan bu açmazdan kurtulmayı denemedi mi zannediyorsunuz? Birçok kez denedi; bu kişiler ya sürgün edildi ya da öldürüldüler. Çağımızın bireyseliğinde ve konformizminde kurtarıcı arıyorsanız, size bol şans dilerim, nasılsa başka bir ülkeye basıp gitmek çok moda. Dünyanın en büyük devleti olarak addedilen ABD bile böyle bir riskin altındayken: sizin devletiniz güvende mi? Yarın kaosa uyanırsanız, topluluğunuzun o bürokrasiyi tekrar kuracak bilgi birikimine sahip olduğunu hissediyor musunuz?

Rahatsız edici realitenin tadına yeterince baktık. Ve evet, vaziyet herkes için bok gibi; bütün insanlık, her şey, birkaç düğme ve pamuk ipliğine bağlı diyorsanız, artık işin ilaç kısmına geçebiliriz. Ama önce, iblislerin envanterini çıkarmamız gerekiyor.

Bölüm 3

İçimizdeki Şeytanlar

İçimizdeki iblisleri iyi bilirsek sıyrılma ihtimalimiz var demiştik. Öyleyse adlarını tek tek koyalım. Bunlar birer ahlaki kusur listesi değil; birer *mekanizma arızası* listesidir, çünkü her biri, doğru tasarlanmış bir sistemde etkisiz kılınabilir, yanlış tasarlanmış her sistemde ise iktidara gelir.

Güç zehirlenmesi. İnsan, güce dayanıklı bir canlı değildir. Koca bir bardak güç zehrinin şerbetini içtikten sonra bile kendine yalan söylemeden aynaya bakıp “benim adım x ve ben hâlâ aynı kişiyim” diyebilmek, insan kalitesinin ölçüsü tam budur ve bu sınavı geçebilen çok azdır. Devletler ve şirketler nezdinde içilmesi gereken zehir çoktur; bu zehirler tespit edilip topluma dağıtılır. Zehrin boyutuna göre herkes bir fırt alır: zehir ne kadar kuvvetliyse o kadar çok kişiye dağıtılır ki kimseyi öldürmesin. Onurlu insanlar, bu yükü kaldıracabileceğini düşünen insanlar, herkesin zehirden bir fırt alıp toplumdaki insanları bu mental yükten koruduğu yapılardır. Sistem tasarımının ilk sorusu şudur: zehir kaç kişiye, hangi kaplarla dağıtılıyor?

Çıktığı yerden inememe. Müsteşarı, komutanı, alfa kurdu gördük: zirveden iniş, insan ruhunun beceremediği manevradır. İnışı karaktere bırakan her sistem, inmemek için her şeyi yakacak insanlar üretir. İnışın takvime, kurala, mekanizmaya bağlandığı sistemler ise inışı sıradanlaştırır, kimse uçurumda tutunmaya çalışmaz, çünkü aşağıda merdiven vardır.

Balon problemi. Güç, etrafına dalkavuk toplar; dalkavuklar bilgi akışını tatlandırır; tatlandırılmış bilgi, gücün gerçeklikle bağını koparır. Balonun içindeki adam kötü olmak zorunda değildir; sadece artık başka bir gezegende yaşamaktadır. Fırtına merkezinde oturup ineğin nereye düşeceğini söyleyenler, balonun çocuklarıdır.

Açlık travmaları. Bir kere aç kalmış olan, doyduğunu asla hissetmez. Kıtlık görmüş nesiller, biriktirmeyi hayatta kalmakla karıştırır ve bu travma, zenginleştikçe şiddetlenen bir istifçiliğe dönüşür, kişilerde de, kurumlarda da, devletlerde de. Hayatları boyunca tüketemeyecekleri kaynaklardan başkalarını mahrum bırakmak, bu travmanın en yaygın çıktısıdır.

Kümülatif nefret. Acısı karşılıksız kalmış her topluluk, faizli bir nefret hesabı açar. Hesap nesilden nesile devredilir; günü geldiğinde tahsilat, acıyı yaşatandan değil, o çoktan ölmüştür, torunlarından yapılır. Çanaklar arası tecrübe aktarımı olmadığı için, herkesin defterinde yalnız kendi acısı yazılıdır ve herkes kendini alacaklı sanır.

Bir bürokrat, akrabalarını korumak için hırsızlık yaptığında, suçlanması gereken şey biraz da içerisinde bulunduğu devlet mekanizmasıdır. İçerisindeki şeytana yenilmiş olanları tabii ki suçlayacağız; ancak tek suçlunun onlar olmadığı aşikârdır. Evrim sürecinin ilerleyişiyle birlikte birçok savunma mekanizmamız türedi: böceklerden korkmak mesela, o canlıya göre çok daha kompleks, bilinç sahibi ve fiziksel üstünlükteki insanın bu tiksinişi nereden geliyor? Demek

ki tehlike, boyutla değil, taşıdığı şeyle ölçölüyor. İçimizdeki şeytanlara duyduğumuz tiksinti de böyle bir savunma mekanizması, ama tiksinti yetmiyor. Şeytanlara özel bir kafes gerekiyor: onları yok edemeyeceğimize göre, çünkü onlar biziz, zarar veremeyecekleri bir mimarının içine alacağız. Bu kitabın geri kalanı, o kafesin çizimidir.

Bölüm 4

Siyaset Kara Deliği ve Travmaların Tarihi

Siyaset, yanına konan her kavramı absorbe eden ve tüketen bir hâl alır. Siyasal İslam İslam'ı, siyasi milliyetçilik milliyetçiliği tüketir. Bunun sebebi şudur: sınırları belli olan ideolojiler ile, sınırı belli olmayan, sürekli devinimde olan, eksi birin yarın bir olabildiği, bir ortamda hiçbir kavram hayatta kalamaz. Siyaset, insan çıkarları doğrultusunda şekil değiştiren bir akışkandır; içine atılan her katı değeri önce yumuşatır, sonra kendine benzetir, en sonunda yakıt olarak yakar. Bir değeri korumak istiyorsanız, onu kara deliğin yörüngesinden çıkarmanız gerekir: kuralın değeri, siyasetin gündelik çekim alanının *dışında*, değiştirilmesi zorlaştırılmış bir katmanda durmalıdır. Anayasaların var oluş sebebi buydu; başaramayışlarının sebebi ise anayasayı da aynı akışkanın yutabilmesidir.

Kara deliği besleyen yakıtın adını da koyalım: travma. Tarihi, iradelerin değil yaraların yazdığını görmek için biyografilere bakmak yeter. Puritan değerlerle evlenip aldatılan adam, imparatorluklar deviren bir hazcılık imparatorluğu kurar. Çocukluğu kaybedişlerle geçen kurucular, ömürlerini “bir daha asla” cümlesine adar. Bu, insanları küçültmez; mekanizmayı görünür kılar: *herkesin intikamı farklıdır* ve tarih, çoğu zaman, bu intikamların toplamıdır. Travmayla yürüyen insanlık, dümeni yaralı ellerde tutuyor.

Bundan çıkan tasarım dersi serttir ama nettir: insanlar, ve kurumlar, sözleriyle değil, yalnızca aldıkları *aksiyonla* yargılanmalıdır. Söz, aksiyonun yanında hiçbir şey değildir. İnsanlık; hukuk, felsefe, etik gibi söylemlerde bulunanların, iş aksiyona geldiğinde özlerindeki mağara adamından aslında birkaç adım bile uzaklaşmadıklarını bize defalarca gösterdi. O hâlde sistemlerimiz de niyet beyanlarını değil, eylemleri kaydetmeli; eylemleri değerlendirmeli; ve sonuçları eyleme bağlamalıdır. Konuşana değil, yapana bakan mimari, travmanın ve demagojinin yakalayamadığı tek mimaridir.

Bölüm 5

İnsanlığın Büyük Problemi: Empati

Bir fotoğraf düşünün: taşan nehrin ortasında mahsur kalmış bir aile, ve kıyıda, manzarayı arkasına alıp gülümseyerek özçekim yapan kalabalık. İnsanlığın büyük problemi bu karede gizli: *empati yoksunluğu*. Bu yoksunluk, bütün ülkeleri mahveden ana unsurlardan biri. Köprüyü yapan mühendisin, ilacı onaylayan memurun, bütçeyi bölüştüren vekilin kararlarındaki eksik empati, istatistiklere ceset olarak geri döner.

Ancak buradan bir vaaz çıkarmayacağız; çünkü teşhisin ikinci yarısı daha önemli: *herkesten diğerkâmlık bekleyemeyiz*. Ahlak eğitimiyle, nasihatle, utandırmayla empati üretmeye çalışan her proje, aynı duvara çarptı. O hâlde iki mühendislik yolu kalıyor. Birincisi: toplumda empati sahiplerinin *sayısını artırmak*, yani eğitimin, kültürün, ortak yaşantının uzun vadeli işi. İkincisi ve bu kitabın alanına gireni: empati yoksunluğunu *fiyatlandırmak*. Ortak kaynaklara sırtını dönen, ortak faydayı yağmalayan, felakette özçekim yapan toplum tipi, toplu kaynakları kullanamama cezasıyla karşılaşmalıdır. Diğerkâmlığı zorlayamazsın; ama bencilliğin bedavallığını bitirebilirsin. Ortak malın kapısına, herkesin katkısını ve herkesin yağmasını gören bir defter koyduğunuzda, empati bir erdem olmaktan çıkıp bir *hesap* hâline gelir, ve hesaplar, erdemlerden daha güvenilir çalışır.

Bölüm 6

Her Şey Aslında Kiralık

Pantolon yırtılır: kiralık. Araba, uydudan kilitlenir: kiralık. Telefon alınır, açılmaz; içine reklam yazılımı konur, kaldırılamaz. Sahiplik kavramı gözümüzün önünde buharlaştı ve yerine, adı konmamış bir abonelik düzeni geldi. “Satın aldığınız” hiçbir şeyin anahtarı sizde değil; kullanım hakkınız, uzaktaki bir sunucunun, ve o sunucunun sahibinin, keyfine bağlı. Buna mülkiyetin sonu diyenler var; biz daha açık söyleyeceğiz: bu, merkeziyetin köleliği yeniden keşfidir. Merkezi kölelikte de köleye “kullanım hakkı” verilir; barınma, yemek, hatta küçük imtiyazlar. Kölenin asıl tanımı, sahip olamamasında ve, işlerine gelen şeyin merkezî gelmeyen merkeziyetsiz kölelikte sorunun kölenin para harcayamıyor oluşu olmasında, saklıydı: köle *harcayamaz*, biriktiremez, devredemez; yalnızca kullanır. Bugün “her şey kiralık” düzeninin size teklif ettiği yaşam biçimini bu tanımın yanına koyun ve farkı bulmaya çalışın.

Merkeziyetsiz mülkiyet ise bunun tam tersidir: anahtarı sizde olan, hiçbir sunucunun kapatamadığı, hiçbir merkezin “artık desteklemiyoruz” diyerek buharlaştıramadığı kayıt. Bir sonraki kısımda tanyacağımız defter, yalnızca para defteri değildir; *sahipliğin geri alınışının* defteridir. Kiracısı olduğumuz hayattan, sahibi olduğumuz hayata dönüş, kapıdaki kavga tam olarak budur.

· ARA METİN · PARÇA 1: AVCILARA NOTLAR ·

Kalabalıkların arasında insan olmayan bir şeyler var; takım elbise içinde vanta siyahı bir karanlık, sadece gülümseyen dişleri görünür. Bir merkezi olmayan, bir aileye bağlı olmayan, her yerde ve herkesi dönüştürebilecek bir hastalık bu; sadece bir emir, bir irade ile yaşayan, aynı şeyleri isteyen ve burada bir harmoni yakalayan düşmanlar. Kim olduğunu bilmiyorsun; kalabalık yerlerde sürekli arıyorsun, kalabalıklar üzerine geliyor. Yakaladım diyorsun ama siyah duman elinde dağılıyor. Hepsi aynı şeyi istiyor; bir biçerdöver gibi insanları hasat ediyorlar, kanını, bedenini, kollarını ve bacaklarını. Onlar insanlığın patlayışındaki her bir yankının kırbacları, evrenin kumaşındaki kara delikler. Sayıları gittikçe artıyor; yanlarındaki kalabalıkları sırtan bir gülümsemeyle aşağı çekiyorlar. Kumaş yırtıldığında onlar düşmeyecek; makineler onları dinliyor, onlara çalışıyor. Onları bulmanız için çok düşünmeniz lazım; bir karadulun dokuduğu ağ gibi çalışmanız lazım. Onlar sizi görür, siz onları göremezsiniz. Bir gün bütün kalabalık dursun, hepsi bir anda deşifre olsun, onlara dönüp yok etsin istiyorsunuz, ama onları bulamazsınız. Antimadde gibidirler: bütün insanlık maddedir, onlar antimaddedir; çok

nadir, insanlığın kriz anlarında görünür olurlar. Bir orkestrada maestrodurlar; nano-saniyede orkestra ederler ve tekrar karanlığa karışırlar. Her savaşta olurlar ama asla sahada olmazlar. Hesap yaparlar, çok büyük hesaplar; sonra bir domino taşını itip giderler. Bir nehrin akışını bir milim sağa kaydırırlar ve kaybolurlar.

· ARA METİN · PARÇA 2: HARMONİK CİNAYET ·

Kılıcınızı iktisattan inşa edin. Kalbinizde yanan ateşin, gözlerinizin penceresinden yansımısını sadece en yakınlarınıza gösterin; onun dışında kalbinizde yanan ateşin kapakları kapalı olsun. Öfkenizi, üzüntünüzü, adaletinizi yüzünüzden alın; onları sadece sizin görebileceğiniz yerlere saklayın. Acılarınızı ağırlık olarak ayaklarınıza bağlayın; yükünüz o kadar ağır olsun ki size bir adım geri atmak nasip olmasın. Acılar, şeytanın yarattığı korkudan büyük olsun; avınızın boyu ne kadar büyük olursa olsun, korkudan bir adım bile geri adım attırmaması için ayaklarınıza ve kılıcınıza saklayın. Kılıcınızı da bu rünlerle süsleyin, ve süsleyin ki zamanı gelince, o bildiğiniz en büyük iblisin tam kalbini hedefleyin. Unutmayın: o şeytan sürekli hareket hâlinde ve biz onu gözleme lüksüne sahip değiliz. Bu sebepten dersinizi iyi çalışın. Gözünüzü kapatın, onun gibi düşünün ama o olmayın; kalbiniz kalbi ile aynı ritimde çarpsın, aynı olun ama onlardan bir çok farkınız olsun. Onları emin, absorbe edin; çemberleri çemberinizin içinde alt küme kalsın ve kılıcınızı kendinizi saplayın; alt kümeniz olmuş hedefiniz, içinizde sizin dersinizi çalışmak için büyüttüğünüz ile beraber ölsün. Unutmayın: onlar asla bizim kadar kızgın değiller; bizim onlara ne zaman vuracağını da bilmiyorlar. Şeytanınız büyük olsun. Kılıcınız öldüremeyecek olsa bile, nerede olursanız olun, şeytana bir kılıç savuran, değmese bile, bizim kardeşimizdir.

Kısım II

Armağan: Nakamoto

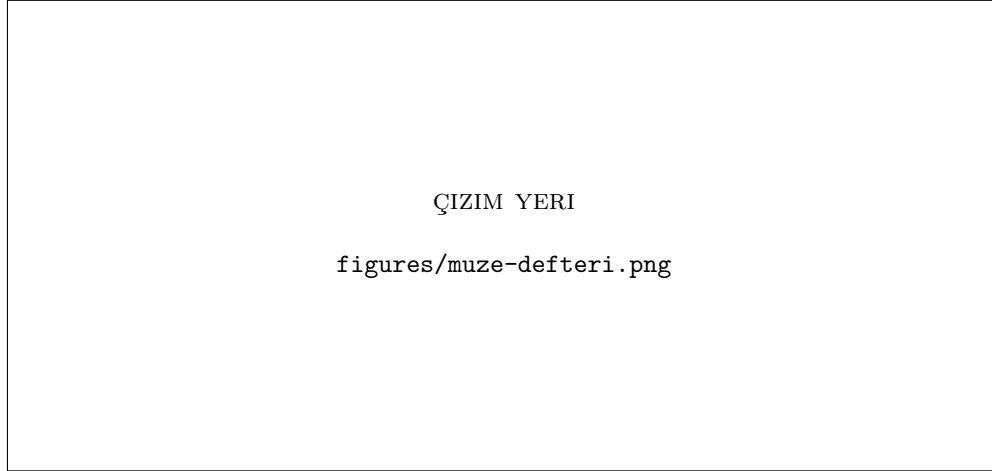
Bölüm 7

Blok Zincir ve Nakamoto'nun İnsanlığa Armağanı

Blok zincir yapısı, dağıtık defter teknolojisi denilen üst başlığın bir koludur; en basit hâliyle, herhangi bir şeyin kaydının bulunduğu bir defterin *hepimizde* olması durumudur. Örnek verelim: herhangi bir müze girişindeki, ziyaretçilere bilet kesen görevlilerin kötü niyetli olduğunu ve tanıdıklarını müzeye ücretsiz aldığını varsayalım. Beş kişi, bu hileyi durdurmak için müze müdürüyle anlaşarak müze girişine gidiyoruz ve giren herkesin adını, kendi defterlerimize, aynı anda yazmaya başlıyoruz. Gün sonunda da bu defterleri müze görevlisininkiyle karşılaştırıyoruz. Güvenlik bu durumda kayıtları eksiksiz ve düzgün tutmak zorunda kalacaktır; herhangi bir isim eksikliği, yapılmaya çalışılan hileyi açığa çıkaracaktır. Görevli yine de haksızlığı sürdürmek isterse, bu durumda defter kaydını tutan gönüllü beş kişiden en az üçünü kendi tarafına çekerek kayıtları hileli tutmaya ikna etmesi gerekir. Eğer bu beş kişiden biri ya da ikisi hile yapmaya razı olsa bile, defterlerin çoğunluğu, yani hile yapmaya ikna olmamış kalan üç kişi, hâlâ çoğunluğu oluşturduğu için bozuk kayıtlar umursanmadan devam edecektir. Sistemdeki yolsuzluk ve bozulma oranı yüzde elli biri aştığında ise artık bu beş kişinin de kaydı da güvenilmez hâle gelir.

Blok zincir ve dağıtık defter teknolojileri, genel anlamda bu şekilde çalışır; bu kayıt işlemleri insanlar yerine makineler tarafından gerçekleştirilir. Müze için tutulan kayıt defteri örneği, öngörülebileceği üzere birçok yere uygulanabilir. Eğer “Ahmet Mehmet’e yüz lira gönderdi” gibi transfer kayıtlarını bu dağıtık defterde tutacağım dersiniz, tebrik ediyorum: Satoshi Nakamoto sizsiniz ve bulduğunuz şeyin adı da Bitcoin.

Bu yöntemi, bozulmaların olduğu ve olabileceği birçok yere uygulayabiliriz: şirketler arasındaki tedarik zincirlerinde hammaddenin fabrikaya ulaşıp ulaşmadığına, bakkalın veresiye defterine, devletlerin tapu kayıtlarına, nüfus kayıtlarına, hatta yüzyıllardır hafızlar tarafından ezberlenerek saklanan Kur’an-ı Kerim’e. Bu defter size ait; neyin bozulmamasını arzu ediyorsanız içerisine onu yazabilirsiniz. Ethereum ağında, sizinle birlikte dünyanın her farklı yerinden yirmi beş bin bilgisayar aynı anda bu kayıtları tutar. Bu kayıtları tutmak, blok zincir yapısı denilen bu merhemi sürmek, uyguladığınız yerdeki yolsuzluk ve bozulmayı çok maliyetli hâle getirir: bir bakkal müşterisini kazıklamak için veresiye defterinde hile yapmak isteyen, milyonlarca dolarlık siber saldırı organize etmek zorundadır; ve mantık, müzede kayıtlarını ücretsiz sokmak isteyen kötü niyetli memur için de, tedarik zincirini bozarak gelmemiş malı “geldi” diyerek yalan söylemeye çalışan üretim tesisi için de aynıdır: ihtimal, bu dolandırıcılık ve bozulmaların organize olup bu defterin olduğu sisteme saldırmasıdır. Ancak bu seferde dürüstlük

Şekil 7.1: Beş defterli müze: dağıtık kaydın ilk resmi, görevlinin defteri ile beş gönüllünün defterleri, gün sonu karşılaştırması

isteyen, sistemin kullanıcıları bu karşı çıkacaklardır. Bir hususta dürüst olalım: bugün blok zincir yapısında çalışan her yapı yüzde yüz doğrudur diye bir algı oluşturmayacağız. Blok zincir üzerinde çalışan birçok yapının, yüzde yüz dürüstlük *potansiyeli* vardır; bu potansiyeli kullanıp kullanmamak sistemi tasarlayan ve yazanlara kalmış bir tercihtir. Sizin ise bir kullanıcı olarak, dürüst olmayan sistemlerin kullanılmamasını tercih etme gücünüz vardır.

Bugün Satoshi Nakamoto'nun kim ya da kimler olduğunu bilmiyoruz. Aslında bakarsanız, şu saatten sonra, eğer kripto paraların fiyat manipülasyonları sizi ilgilendirmiyorsa, bu bilgi sizin için çok bir şey de değiştirmez. Bir bilgisayar bilimcinin gözünden, fareyi ya da günlük kullandığımız herhangi bir şeyi bulan kişi ancak topluluğumuz arasında saygı elde edebilir. Yeni öneri ortaya çıktıktan sonra, çıkaran kişinin yaşı, ulusu, durumu, herhangi bir ülkenin ajanı olup olmadığı önem arz etmez; çünkü tasarım zaten herkesin denetimine açıktır. Beğenmezseniz üstüne bir şeyler koymaya çalışabilirsiniz; en kötü ihtimalle kullanmayı reddedebilirsiniz. Satoshi bu armağanı bilerek mi verdi, yoksa işin bu noktaya varacağını öngöremedi mi, bilmiyorum. Ancak Satoshi'nin bir devletin ajanı olması durumu pek mantıklı değildir: o daha çok, sadece haksızlıklar sebebiyle kızmış ve öfkesini tasarımına ve koduna yansıtmış birine benziyor, tıpkı bizim gibi.

Devletler, her ne kadar öyle görünmekten haz etmese de, genellikle süper merkezi yapılarıdır: merkeziyetsizlik atfettiği yerlerdeki mekanizmaları bir anda kapanarak merceği odaklanmış hâline gelecek mekanizmaları da içinde barındırır, tıpkı Roma konsüllerinin savaş durumunda birleşip yetkilerini diktatöre bırakmaları gibi. Devlet yapıları, otoritelerini gerek ordular gerek şirketler üzerinden merkezi yapılarını koruma eğilimindedir ve bu uğurda trilyonlarca dolar harcarlar. Bankalar, genelde devletle simbiyotik bir ilişki içerisinde olan yapıların yaptığı işlerden, yani değer transferinden, bir parça kopardı. Satoshi bu parçayı merkeziyetsiz hâle getirdi ve bizi, bir “tık” özgür bıraktı; biz bu yapıyı kullandığımız için bu yapının bir değeri oldu. Merkezi bir yapının yaptığı işin merkeziyetsiz hâle getirilerek daha adil bir dünya yaratılabilecek olma fikri ise muazzam bir konsepttir: Bitcoin'in değeri işte bu fikrin özüdür. Kripto paralar, bankaların paranın kullanımı konusundaki tekeli kırarak; bu tekelin kırılması ile binlerce küresel finansal araç ortaya çıkmıştır.

Satoshi Nakamoto lakaplı kişi ya da kişilerin, konunun bürokrasinin mekanize edilip düzgün

çalışabilecek devasa bir merkeziyetsiz devlet mekanizmasına evrileceğini tahmin ettiğini hiç zannetmiyorum; zira bugün bile blok zincir teknolojisi ve kriptoloji buna tam hazır değil. Yolun bir kısmını kanasa da tırnaklarımızla kazarak açacağız; ancak açtığımız zaman, insanlık tarihi adına daha önce hiç gidilmemiş bir yolda gidecek ve muazzam işler başarmış olacağımızı umuyorum. Eğer Satoshi hâlâ hayattaysa ve bu yazıları bir gün bir şekilde okursa: kendisine teşekkür ediyorum. Bugün 2008 krizinde olanlara etki-tepki olarak geliştirilen bu yapı, bugün maalesef krize sebep olan yapının yeni bir kolu hâline geldi; mevcut ekonomi sistemine bir alternatif olarak geliştirilmek istenen Bitcoin teknolojisine rağmen FED’in verdiği faiz kararı Bitcoin fiyatını kıpırdatıyorsa, Bitcoin’in görevi başarısız oldu demektir. Ancak bu yapı bize müthiş fikirler verdi. Şimdi biz, onun sayesinde, insanlık tarihinde belki de ilk kez dijital bir verinin bozulmadığına güvenebiliyoruz. Şimdi gelin, bu “kırılmaz oyuncak” ile daha adil bir dünya için neler yapabileceğimizi birlikte düşünelim.

Bölüm 8

Daha Önce Hiç Olmadığı Gibi Akıllı Sözleşmeler

Kitabı teknik detaylarla boğmamak adına, verilecek bütün teknik detaylar en basit şekillerde aktarılacaktır; kitabın içeriğinde teknolojinin kendisi ile yapılabilecek şeyler tartışılacaktır. Teknolojinin bizzat kendisi ile ilgili istediğiniz herhangi bir detayı, ufak bir arama ile erişebilirsiniz.

Akıllı sözleşmeler, en basit hâliyle, hukuk sözleşmelerinin yazılım hâli gibidir. Örneğin bir kira sözleşmesinde taraflar belirlenir, şartlar belirlenir, kira bedeli, sözleşme süresi gibi detaylar evrağa girilir; ev sahibinin hakları, kiracının hakları gibi değişkenler girildikten sonra evrak taraflarca imzalanır ve yasal bir belge hâlini alır. Blockchain dünyasında, Ethereum ağında Solidity adlı bir yazılım dili ile bu kira sözleşmesinin akıllı kontratı geliştirilir: kontrata, kira sözleşmesindeki detayların tamamı girilir. Akıllı sözleşmelerin bir özelliği, kripto para adresleri olması ile birlikte kripto para tutabilmeleridir: kiracı, ödemek istediği miktarı kontratın kendisine yükler; isterse bir yıllık parayı peşin yükler. Bu miktar, kontrat üzerinde istenildiği zaman görüntülenebilir; ev sahibi tarafından her ay hesabına çekilebilir. “Çekilebilir” diyoruz, çünkü bu bir yazılımdır ve nasıl istenirse o şekilde kodlanabilir.

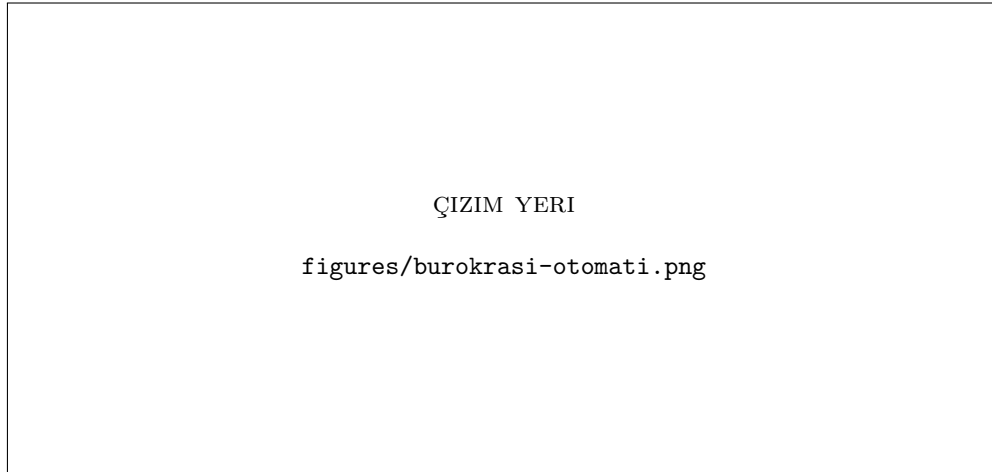
Akıllı kontrat ile kira sözleşmesinin doğası şöyle değişir. Taraflar, önceden kontratta ne çalışacağını görür, bilir ve kabul eder. (Merak etmeyin, ne olacağını anlamanız için herkese “kod öğrenin” demeyeceğiz; sadece size karşı dürüst olacağız.) Bu mutabakat sonunda kontratı karşılıklı olarak kullanmaya başlarsınız; kontratın sizi kandırma ya da görüldüğünün dışında başka bir şekilde çalışma ihtimali yoktur: ne görüyorsanız onu alırsınız. Hacklenme ihtimaliniz, özel anahtarınızı kaybetmediğiniz sürece yok denecek kadar azdır, ve bu sorun, ileride teknolojinin gelişmesiyle tamamen ortadan kalkabilir; örneğin biyolojik bir biriminiz kullanılabilir. Akıllı kontratlarda çok yeni bir işlem yapmıyorsanız, genellikle herkesin kullandığı kontratın aynısını kullanıyor olursunuz: kendi kripto paramı yapacağım diyorsanız, ERC-20 dediğimiz standart kontratı yüklediğinizde diğer tokenler ne kadar güvendeyse o kadar güvende olursunuz, bu da gayet iyi bir güvenlik seviyesidir. Sistem şeffaftır: taraflar “para gelmedi, ödemeyi attım gitmedi, almadım” gibi bahaneler üretmezler. Yazılan kod daha sonradan değiştirilemez. Blockchain üzerinde yapılan işlemler, o ağı kullananların salt çoğunluğu sağlanmadan geri döndürülemez. Ve en önemlisi: blok zincir teknolojisinde *yasama* kodun yazılması, *yürütme* ise kodun çalışmasıdır, dolayısıyla yürütme için herhangi bir üçüncü partiye ve ekstra maliyete ihtiyaç yoktur.

Her bir akıllı kontrat, aslında gerçekten çalışacak bir anayasanın bir sayfasını oluşturur. Bu anayasa, mevcut anayasadan daha kapsayıcıdır: geleneksel anayasa yazılır ve kenara koyulur;

içindeki hükümleri uygularsanız dünyanın en gelişmiş ülkesi olursunuz, uygulamazsanız hiçbir şey olmaz. Mevcut kira ücretinin peşin ödenmesi gerekliliği, şu anki kontratların temel sorunudur: bugünkü bu senaryoyu uygulamaya çalıştığımızda, kiranızı yatırmazsanız bir yaptırımı yoktur; bankadaki hesabınıza akıllı sözleşme, kirayı ödemediğiniz için bloke koyamaz. Ancak akıllı sözleşmeler modülerdir ve birbirlerini çağırabilirler. *Kitabımızın konusu, tam burada başlıyor.*

Daha derine inelim. Akıllı sözleşmeler farklı blok zincir ağlarında farklı dillerle yazılabilir; Ethereum ağında Solidity kullanılarak yazılır ve bozulması çok güç ve maliyetli olan blok zincir ağına yüklenir. Ağdaki herhangi bir sunucuya gönderilen kod parçası, diğer sunucularla senkronize olur ve yeni blok zincir bloğuna, geliştirdiğimiz yazılım parçacığı yazılır. Bu işlem sırasında yazılım parçacığına bir adres atanır; çağırmak isteyen kişi bu adres ve çağırmak istediği işlemi belirtir. Artık yazılım parçacığımız, dünyanın her yanına dağılmış bilgisayarlarda, engellenmesi güç bir şekilde bulunuyor ve isteyen herkes tarafından çağrılabilir durumda, yani hep beraber oluşturduğumuz ortak odamızda: “Ortak odadaki hesap makinesinin toplama işlemini kullanacağım” dediğinizde, interneti olan dünyanın her yerinden bu fonksiyona erişebilirsiniz.

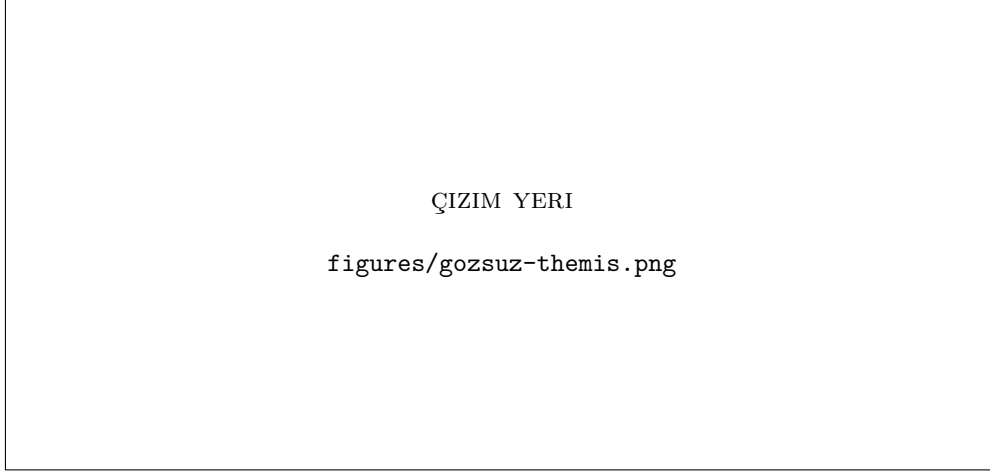
Geleneksel yolda bir hukukçu kira sözleşmesi yazdığında, her ay x malvarlığının kirasının ev sahibine geçeceğini teyit eder; ev sahibi ve kiracı sözleşmeye imza atarlar. Bu teyit mekanizması devletin garantörlüğünde gerçekleştirilir: devlet gerekirse kolluk kuvvetleri, fiziksel güç, hapis, banka hesaplarına el konulması gibi yollara başvurarak kiracının verdiği sözü tutmasını teyit eder. Akıllı kontratlarda ise bu güçler, kontratın içerisine gömülebilir, ve devletin bu konudaki yükü ve yetkisi alınır. Bu kontratların sayısını arttırdığımızda, devlet dediğimiz mekanizma küçülür ve kompakt bir hâle gelir. Üstelik: devlet ortadan kalkmışsa, ya da mekanizmalar yolsuzluk ile çürümüşse, ya da kişi nüfuzlu ise, devlet yoksa, ya da mekanizmaları bozursa, ya da kişi fazla güçlü ise, borç fazla büyürse, hakimler kişinin nüfuz etkisi altında ise..., ya da ya da diyerek bu listeyi uzatabiliriz ve her yandan bu basit kira sözleşmesi bile geçersiz olur. Akıllı sözleşme şeklinde yazılan kira sözleşmelerinde ise, herhangi bir tetikleme gerçekleştiğinde kiracının hesabından ev sahibinin hesabına para, blok zincir sistemi tarafından aktarılır.

Şekil 8.1: Bürokrasi otomatı: bir lira at, gofret al, statü, nüfuz ve “yarım gel” tanımayan makine

Her akıllı sözleşme, aslında bir otomattır, ve otomatik bürokrasidir. Akıllı kontratların en büyük özelliği, herhangi bir mekanizmayı “bir lira at, gofret al” şeklinde bir mantıklı kod bloğu hâline getirebilmektir. Bürokrasinin bir para otomatı gibi çalışması ise, yukarıda saydı-

ğımız bütün yalanların yok olması demektir: makine, o şekilde kodlanmadığı sürece tarafların statüsünü, nüfuzunu, kodlanmadığı herhangi bir dış faktörü görmezden gelir. Bu faktörler sistemin içerisine, kodlanabilir olanlar, taraflar arasında mutabakat sağlanarak kabul edilecektir; böylece bütün taraflar için ticaret, daha öngörülebilir bir şekilde inşa edilebilir. Anayasaların amacı, belli bir ilişkiler standardına oturmaktır; ancak yürütme erki genellikle bunu bloklar. Kapıdan içeri girdiğinizde Themis size şöyle bir bakar, kararını sonra verir: Themis'in göz bandına güvenmeyin, göz bandı, bandın açılma ihtimalini içerisinde barındırır. Biz birlikte, *gözsüz* bir Themis inşa edeceğiz; organik ne kadar az parçası olursa, bizim için o kadar iyi.

Şekil 8.2: Gözsüz Themis, el yazmasında planlanan çizim: robot Themis heykeli; göz bandına değil, gözün yokluğuna güven

Akıllı sözleşmelerin bugünkü teknolojide eksik kalan tarafları elbette vardır, yoksa bu kitabı yazmaya gerek kalmazdı. Amacımız, bu eksikleri belirleyerek tamamlamak ve hatalarımızdan ders alarak, mantık ile örülmüş mükemmel bir geleceğe doğru yol almaktır. Tarih bize defalarca kez göstermiştir ki, harcınız mantık olduğu sürece korkuya yer yoktur: mantık harcından, insanlığın tamamına ev olabilecek, içerisinde bütün dillerin ve kültürlerin çiçek gibi açabileceği, yıkılmayan bir Babil kulesi inşa edeceğiz. Akıllı sözleşmeler ile inşa edilen sistemler, tedarik zincirlerindeki hareketlerin, arsa ve tapuların blockchain'e kaydedilmesi, merkeziyetsiz finans ürünleri, insanlığın doğasında bulunan hırsları, kendine olan güvensizliği, bencilliği, sürekli merkeziyet arayışı tarafından kararmaktadır. Işığı, mimariden alacağız.

Bölüm 9

Makineler Tarafından mı Yönetileceğiz?

Hayır. Makine, sadece “düzgün”, hilesiz, ahlaksızlık barındırmayan, insan etkileşimi için amaç olacak. İnsan etkileşiminin sonsuzluğu, sorunları da beraberinde getiriyor: insan kendisini denetleyemediğinizde, kaldırımlara uzun demir çubuklar koymak zorunda kalırsınız, ki kural tanımaz sürücüler oraya park etmesin diye. O demir çubuklar da bir yönetimdir; üstelik en aptalından. Bizim önerdiğimiz çubuk değil, otomat: *transparan otomatlar* hayal edin. Makineye attığınız paranın daha sonra bile nereye gittiğini görebildiğiniz; bebeğiniz doğduğunda makineye parmak bastırdığınız ve yeni kimliğinin oluşturulduğu otomatlar. Etki, tepki: bu makine kendi kendine inisiyatif almıyor. Dolayısıyla makineler tarafından yönetilmiş olmuyorsunuz; makine sadece, örneğin, vergilerinizin doğru kanalize edilmesine imkân sağlıyor ve aradan siyasilerin aracılığı çıkarıyor. Yönetim hâlâ insanların; yalnızca yönetimin *el değmesi gereken yerleri* azalıyor.

Her yer otomat olsa: tapu transferi, kimlik, iş... Otomatize etmeyi teşvik eden sistem gelmezse verimlilik hep az kalacak. Yazılım bilindiği hâlde yazılımdan korkulan çok alan var; biz o tasarımları, insanları optimize edenleri garanti altına almakla mükellef kılacağız. Otomatize etmek mantıklı bir hâle gelirken de yüksek verim elde edilecek. Otomatlar dünyasının insanı makineleştirmesinden korkanlara şunu hatırlatalım: bugün sizi makineleştiren şey otomat değil, kuyruktur, dilekçedir, damgadır, “yarın gel”dir. Otomat, tam da o makineliği insandan alıp makineye veren şeydir. İnsana kalan, makinenin asla yapamayacağı işlerdir: istemek, tartmak, bağışlamak, hayal etmek.

Bölüm 10

Çift Taraflı Mekanizmalar: Din, Etik, Hukuk ve Akıllı Sözleşmeler

6–7 Eylül 1955 tarihinde İstanbul’da yaşanan olaylarda, dönemin hükümeti tarafından kışkırtılan pogrom sonrasında birçok insan sürgün ve acı yaşadı. Bu acılarını yaşayan felsefeci Prof. Dr. Ioanna Kuçuradi adlı İstanbullu bir Rum, yaşadığı acıların tekrarlanmaması için kendisini insan hakları ve etik konular üzerine adadı. Etik ve insan hakları dediğimiz, ancak bu bahsettiğimiz, etik kâğıt üzerinde tasarlanmış bir oyunlaştırma mekanizmasıydı. Bu kâğıtlar silsilesinde yazan kuralları alıp yüreğimize yerleştirebilseydik, ya da diğer bir deyişle, “insanları öldürmeyeceğim, çalmayacağım” gibi komutları sözümüzden caymadan uygulayabilseydik, bu kitaba ve onun bahsettiği, edeceği konulara hiçbir zaman ihtiyaç duymayacaktık. Ancak hepimizin bildiği üzere insan bir makine değil. Eğer insan bir makine olsaydı, dünyaya, insanlığa hizmet edecek tek bir kurallar silsilesini zamanla oluşturabilirdik.

O hâlde elimizdeki mekanizmaları dürüstçe tanımlayalım:

Etik: insanın kendi kendine uygulamak, çalıştırmak üzere kabul ettiği bürokrasiler topluluğudur. Denetçisi vicdandır; vicdanın mesai saatleri belirsizdir.

Hukuk: habitatın iktidarı tarafından dayatılan, çoğunlukla habitatın içindeki çoğunluğu korumak üzere tasarlanmış, farklı insan gruplarının yaşadığı olayların kümülatifidir, bazı kitlelerin kendi kendilerine yaşadığı olaylardan, anayasa çerçevesinde damıtılmıştır. Denetçisi iktidardır; iktidarın gözü, kendine döndüğünde kapanır.

Din: genellikle etiğin, bir ödül ve ceza vaadi ile öbür dünyaya eşitleneceğinin vaat edildiği gelişmiş etik mekanizmasıdır. Din, ödülü öldüğünüzde aldığınız bir oyunlaştırma mekanizmasıdır. Denetçisi mutlaklıdır; ancak tahsilatı bu dünyada değildir.

Bu üç yazılımın da ortak kaderi şuydu: mutabakat sağlamak ve bu mutabakatın tarafların çıkarına olması gerekiyordu; tarafların çıkarı sağlanamadığı sırada ise bu mutabakat bozulacak ve olayların yeniden yaşanması için zemin olacaktı. 6–7 Eylül, tam bu bozulmanın adıdır: etik yürekte değildi, hukuk iktidarın elindeydi, dinin tahsilatı öbür dünyadaydı, ve çıkar, o gece, mutabakatın karşısındaydı.

Akıllı sözleşme, bu soy ağacına eklenen dördüncü mekanizmadır ve ailenin diğer fertlerinden bir farkı vardır: çıkarı, vicdanın, iktidarın ya da öbür dünyanın eline bırakmaz; *kodun içine gömer*. Çift taraflı mekanizma tam da budur: iki tarafın da çıkarının, mutabakatın bozulma-

masında olmasını, mekanizmanın kendisi garanti eder. Etik keşke yeterli olsaydı; hukuk keşke tarafsız olsaydı; dinin keşke bu dünyada da tahsilatı olsaydı. “Keşke”lerin bittiği yerde, otomat başlıyor.

Kısım III

Mimari: Civitas Eterna

Bölüm 11

Imagine: Yüz Kişilik Köy

Civitas Eterna nedir? Bir sistem hayal edin.

Yüz kişi var. Bir kişi çalıştığını *ispatladığı* zaman, iş ispat değeri oluşuyor, insan için gerçek bir emek ispatı; para gibi, ancak devlet çeki olmayan tipte. Bu yüz kişi, biyolojik kimlikleriyle ticaret yapabiliyor: cihaza gidiyor, on birim gönderiyor, emeğini karşı tarafa satıyor, karşılığında bir şey alıyor. Vergi, işlemin içinde kesiliyor ve ortak havuzda birikiyor. Kimse kimseden vergi “istemiyor”; vergi, ticaretin fiziğinin bir parçası.

Bu köyde yaşayanlar, bir şeyi isteyip istemediklerine oy vererek karar verebiliyor. Bir havuz yaptırılacaksa, ortak para havuzuna yapılan katkı kadar söz sahibi olunabiliyor; ya da kişi, havuzu kullanamama hakkını kabul ederek havuzdaki parasını çekebiliyor. Ama dikkat: herkesin, istemese de, faydalandığı bir şey söz konusuysa, çekilme hakkı olmuyor. Temiz hava, güvenli sokak, salgından korunma: bunlardan çekilemezsiniz, çünkü faydasından çekilemiyorsunuz. Ortak malın en eski açmazı, “ben istememiştim” bahanesi, burada bir kural satırına iniyor: faydasını alanın, bedelinden çekilme düşmesi yoktur.

Köyde yaşayanlar, isterlerse, *cisimleşmiş*, yapay zekâ ile beden bulmuş, ideolojilere iradelerini teslim edebiliyorlar. Cisimleşmiş ideoloji, onlar adına bu işlemleri otopilotta gerçekleştirebiliyor: sen değerlerini seçiyorsun; oyların, katkıların, itirazların o değerler doğrultusunda, senin adına ve senin denetiminde işliyor. Vekilin bir insan olmak zorunda değil artık; bir metin olabilir, yüreğinin metni.

Köyle pazarlık yapmak isteyen dış dünya da olacak elbette; ve burada, köyün kuruluş belgesine yazılması gereken bir uyarı var: *entegrasyondan dönüş değeri olmalıdır*. Entegrasyon iki taraflıdır ve sizi istedikleri yere çekerler. Sistemin ayakta, kendi başına, *standalone*, durabilmesi lazım; yoksa küresel güçler, kapınızdan değil, kablounuzdan girer ve sizi yine kontrol eder. Bağlanmak güç katabilir; ama bağlanmadan da yaşayabilen, bağlandığında pazarlık yapabilir. Bağlımlı doğan sistem, doğduğu gün satılmıştır.

Bu köy bir ütopya değil; bir *başlangıç ölçeği*. Yüz kişide ispatlanan mantık, yüz bin kişide de aynı mantıktır, makine yorulmaz. Kubbe, ilk tuğlasını bu köyde koyar.

Şekil 11.1: Yüz kişilik köy: emek ispatı, cihaz, vergi havuzu, oy ve cisimleşmiş iradeler, sistemin ilk devre şeması

Bölüm 12

Emeğe Dayalı Ekonomi

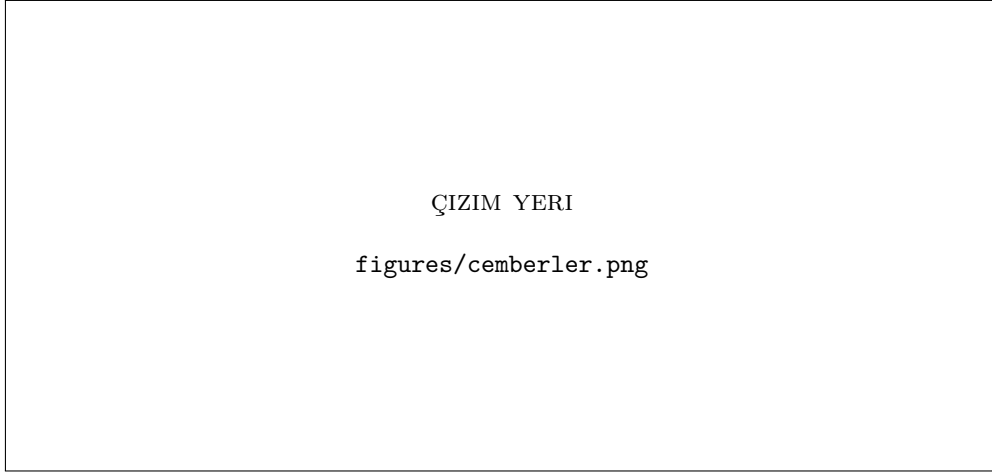
Kişinin harcamaları emek üzerinden fiyatlanacak; fiyat, mutabakat üzerinden belirlenecek. Statü, para değil, *yaşam* üzerinden belirlenecek: maaş dolarla değil, yaşam kalitesiyle ölçülecek. Ekonominin katsayısı düşecekse, herkes için düşecek, kriz, artık yalnızca en alttakilerin ödediği bir fatura olmayacak. İnsan için gerçek emek ispatı: hak edişini ona göre alacak; krediyle yemeğini, ihtiyacını alacak; ihtiyacı olabilecek şeyler önerilecek, onaylarsa alınacak. Ne yiyeceğini bile düşünme, sağlıklı yaşamı seç, makine versin; sağlıksız seç, abur cubur ye: senin seçimin. İstihkakını al, düşünmeye vaktin olsun. Çünkü düşünce ve inisiyatif, elimizdeki tek şey.

Bunun romantizm olmadığını görmek için, mevcut paranın nasıl çalıştığına bakmak yeter. Problem, paranın *basıldığı yerde* olmasıdır; bu yüzden merkezizetsiz bir para basma mekanizması zorunludur. Devlet, siz zengin olduğunuzu sanarken bir anda para basarak elinizdekileri hiç edebilir, ve bu planlardan çok az kişinin haberi olacağı için kaçacak hiçbir yer olmaz; çünkü o geçitlerde daraltılmışsınızdır. Kontrol edilmesi kolay ünlüler gibi, paranın basıldığı yeri tutan kişi çok büyük bir gücü kontrol eder. Bizim istediğimiz, insanlara bir şeyin *iade edilmesi* değil; daha önce hiçbir zaman ellerinde olmamış bir gücün verilmesidir: bireyin, değerini bizzat kendisinin ürettiyor olması.

Para üzerine iki soru daha soralım; cevapları öğreticidir. Para neden demirdendir? Kâğıt para neden o ülkenin değerleri, kahramanları, anıtları vardır? *Ucuz hissetmemeniz için*. Değerin kendisi kâğıttadır; ağırlık, duygudur. Ve bir kural: para ya tam dijital ya tam fiziksel olmalıdır. Tam fizikselde kimin ne bastığını bilemezsiniz; elinizdeki paranın yeterince iyi bir matbaadan mı yoksa devletten mi üretildiğini, kullanan teyit edemez. Tahtadan paranın transferi kayıptır: iz bırakmayan değer, hesabı olmayan güçtür. Devletin refleksi de bunu doğrular: kendi ulaşamadığı yerde bir para kavramı kullanılırsa, devlet bunu bile tutuklar, yetkisiz para basımı, kayıt dışı ekonomi, parasal istikrarı bozmak... Suç listesinin uzunluğu, tekelin değerinin ölçüsüdür.

Peki bu tekel neden bu kadar korunuyor? Çünkü çember meselesi, insanlığın en eski meselesidir. Aileler sadece ailelerini ve aile fertlerini düşünür, kayırır; siyasiler bunu hep yapar, sadece kendinden olanları kayırır. Çemberi ne kadar geniş çizerseniz o kadar vizyonersiniz. Sadece ailenize çizerseniz oligarşi olur; kendi etrafınıza bir tur dönüp çizerseniz diktatör olursunuz; ulusunuz için çizerseniz bir isim uydurursanız ulus devlet olur; dininiz için çekerseniz din devleti olursunuz. Geniş bir çember çizebilmek, büyük bir sistem tahayyülü ve uygulaması gerektirir, ve bu devasa çemberi, *insanlığın tamamını içine alan çemberi* çizmek için bugün ancak blok zincir teknolojisine güvenebiliriz. Onun dışındaki bütün çemberler, insanlığı sona

götürür.

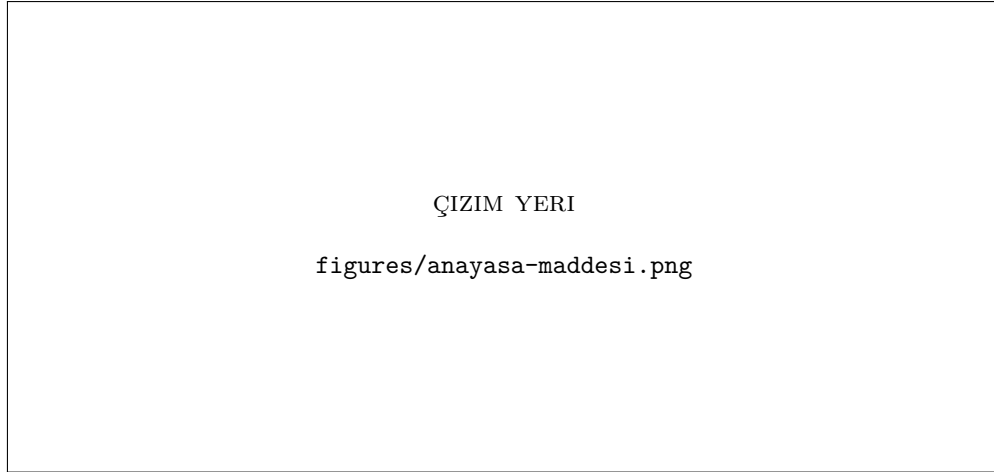
Şekil 12.1: Çemberler: aile, klik, ulus, din, ve insanlığın tamamını içine alan tek çember; çemberi ne kadar geniş çizersen o kadar vizyonersin

Bölüm 13

Kendi Kendine Çalışan Anayasa

Akıllı sözleşmelerin her bir dosyası, anayasanın bir maddesine tekabül eder. Bu cümleyi ilk kısımda tohum olarak atmıştık; şimdi açalım, çünkü Civitas Eterna'nın omurgası budur.

Geleneksel anayasa, üç erki üç ayrı binaya koyar: yasama yazar, yürütme uygular, yargı denetler, ve üç binanın arasındaki koridorlarda, kitabın başından beri saydığımız bütün iblisler mesken tutar. Kendi kendine çalışan anayasada ise mekanizmalar, bütünsel bir sistem olarak değil; yasama, yürütme ve yargı olarak *küçük parçacıklar hâlinde*, her maddenin içinde tasarlanır. Yargısı, maddenin içerisine bir şekilde gömülüdür: yere tükürmek suç ise, bu suçun tespitiyle ilgili ödül ve ceza mekanizmaları da *bu yasanın içerisinde* yer almalıdır. Madde, kendi polisini, kendi hakimini, kendi veznedarını içinde taşır. Bir kanun maddesi artık bir dilek değil; çalışan bir devredir: ihlali tespit edenin ödülü, ihlal edenin cezası, itirazın yolu ve sürenin sonu, hepsi aynı dosyada.

Şekil 13.1: Kendi kendine çalışan madde: yasama, yürütme ve yargı, tek dosyanın içinde, “yere tükürmek” maddesinin anatomisi

Bu mimaride hukukçunun mesleği ölmez; şekil değiştirir ve yücelir. Avukatlar, *bürokrasi hacker’larıdır*: sistemin maddelerini herkesten iyi okuyan, boşluklarını herkesten önce bulan, müvekkili için maddelerin arasında yol açan zanaatkârlar. Bugün bu zanaat, kapalı kapılar ardındaki nüfuzla karışmış durumda; kendi kendine çalışan anayasada ise hacker’lık şeffaf bir spora dönüşür: bulduğun boşluk, kapatıldığı anda herkesin kazancıdır, tıpkı yazılımda olduğu

gibi. En iyi avukat, sistemi en çok sağlamlaştıran avukat olur.

Peki bu anayasanın vatandaşı kim? Burada, kuruluş defterine dürüstçe yazılması gereken bir sayfa var. Vatandaşlık, biyometrik verilerden kişiye özel elektronik imza oluşturularak kurulabilir: bu teknoloji, herhangi bir cihaz taşımadan kişinin elektronik imza atmasına olanak sağlar, kimliğin cebinizde değil, *sizde* olması. Ama aynı sayfaya sorunları da yazacağız: kişi, fiziksel olarak imzaya zorlanabilir; kişinin biyolojik eksikliği olabilir, uzuv eksikliği, retina yokluğu, yanık yüz. Ve istisnalar: akli melekeleri yerinde olmayan kişiler için, imza atamamalarını sağlayan bir koruma listesi oluşturulmalıdır. Bu satırlar kitabın en az parlak satırları; ama en önemlilerinden. Çünkü kimliğin çözilemeyen kısmı, hiçbir zincirin çözemeyeceği kısımdır: “sen kimsin” sorusu makineye sorulur, ama cevabı insanlar arasında verilir. Kendine dürüst olmayan anayasa, kendi kendine çalışamaz.

Bölüm 14

Devletin Kalbi: Eşleştirme Motoru

Devletin kalbi bir eşleştirme motorudur. En önemli şey, insanların neler yapacağına karar vermektir: kimin eli hangi işe, kimin aklı hangi soruna, kimin emeği hangi karşılığa. Devlet, en büyük bilgelik unsurlarını içerisinde istihdam etmelidir; bu bilgiler, görebildikleri kadar ileriye görmelidir. Sınavlar, o çok şikâyet edilen merkezi sınavlar, aslında en önemli mekanizmalardır: eşleştirme motorunun sensörleridir. Ancak bir düzeltmeyle: bilgiden de önemlisi *ahlaktır*. Çok kritik bir iş olmadığı sürece bilgi, belli bir süre sonra refleks hâline getirilerek öğretilir; ahlak öğretilmez, ancak seçilir ve korunur. Motorun ilk eşleştirmesi, yetkiyle ahlakın eşleştirmesidir.

“Bu kadar insanı ne yapacağız?” Direkt soruya direkt cevap: sistem görev atayacak; vatandaş kabul edip görevi yapacak; görev yapıldıysa ücret serbest kalacak. İşsizlik denilen dev israf, milyonlarca insanın “eşleşmemiş emek” olarak beklemesi, motorun çözeceği ilk sorundur. Görev, emir değildir: teklif edilir, kabul edilir, ispatlanır, ödenir. Aradaki bütün araçlar, torpil, kayırma, tanıdık, motorun tanımadığı kavramlardır; çünkü kodlanmamışlardır.

Parlamento, ideal hâliyle, belli bir coğrafyadaki insan iradelerinin sıkıştırılmış hâlidir, bir sıkıştırmadır. Milyonlarca iradeyi birkaç yüz vekile sıkıştırırsınız, çünkü herkesin her konuda konuşması teknik olarak imkânsızdı. Teknolojiyle beraber artık bu sıkıştırmaya gerek kalmamıştır. İradeler, kayıpsız iletilebilir; vekâlet, seçim değil *tercih* olabilir. Ve güvenin kendisi de aynı analizden geçer: güven tembelliktir, güven çaresizliktir, ama güven, zamanı sıkıştırmaktır; *sıkıştırılmış zamandır*. Birine güvenmek, onu her seferinde denetleyecek zamanınız olmadığı için verdiğiniz bir avanstır. Mekanizma, bu avansın faizini sıfırlar: denetim bedava olduğunda, güven bir kumar olmaktan çıkar, bir *sonuç* hâline gelir. Kimseye güvenmek zorunda olmadığınız sistemde herkese güvenebilirsiniz; sıkıştırdığınız zaman, size hayat olarak geri döner.

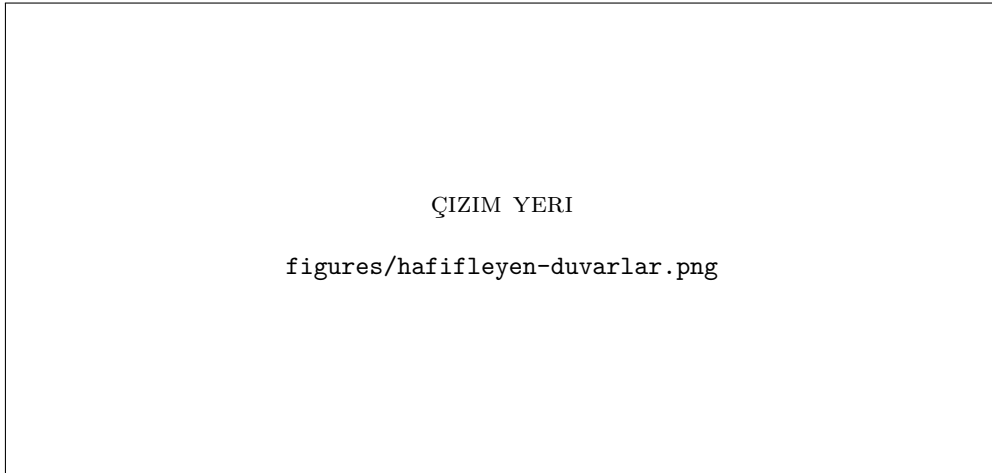
İradelerin sıkıştırılması bitince, konuşmanın kalitesi kalır. Bunun için sağlıklı bir tartışma sistemi kurulabilir: bütün safsataların tanımlandığı bir yapay zekâ, konuşmalar onayından geçer, safsatalar filtrelir; argüman ve karşı argümanlar, hakaretlerden ve çamurdan arındırılmış olarak karşı karşıya gelir. Ve bir adım ötesi: merkeziyetsiz irade, bir grup insanın, birlikte bir metin oluşturarak, o metinden bir yapay zekâ eğiterek ortak bir irade cisimleştirmesi. Köyün cisimleşmiş ideolojileri, işte bu iradelerdir: kimsenin tek başına yazamadığı, herkesin katkısıyla oluşan, yorulmayan ve unutmayan vekiller.

Bölüm 15

Dinamik Devlet: Sonsuz Medeniyet Framework'ü

Dinamik devlet yapısı, onunla etkileşim kuran vatandaşın, insan ile hayvan arasındaki baremdeki durumuyla ilgilidir. Sert bir cümle; açalım. Hepimiz, günün saatine, korkumuza, açlığımıza göre o barem üzerinde gezinen canlılarız: en iyi günümüzde filozof, en kötü günümüzde sürü. Statik devlet, herkese aynı duvarları örer, en kötü günümüze göre tasarlanmış, en iyi günümüzü cezalandıran duvarlar. İdeal toplum ise, her vatandaşın bütün baremleri kaldırdığı, *maksimal insanın* olduğu toplumdur.

Dinamik devletin önerisi şudur: yapı, baştan tuğladan duvarlarla inşa edilmiştir; ancak yaşayan, bu duvarları yavaş yavaş kaldırma yetisine sahiptir. İyi, düzgün, özgür bir vatandaş olacaksa, duvarlar hafifler. Güven inşa ettikçe denetim inceler; sorumluluk aldıkça alan genişler. Bu, bir sosyal kredi karanlığı değildir; tam tersidir: karanlık versiyonda duvarları merkez örер ve merkez kaldırır, keyfince. Burada ise duvarların kalkma kuralları da anayasanın maddeleridir: herkes, hangi davranışın hangi duvarı kaldırdığını baştan bilir ve kural, herkes için aynı çalışır. Devlet, vatandaşını büyüten bir yapı hâline gelir, hapseden değil.

Şekil 15.1: Dinamik devlet: vatandaş olgunlaştıkça hafifleyen duvarlar, insan-hayvan bareminden maksimal insana

İnsan motivasyonunun en büyük kaynaklarından biri, hayatta kalma içgüdüsüdür; bunu

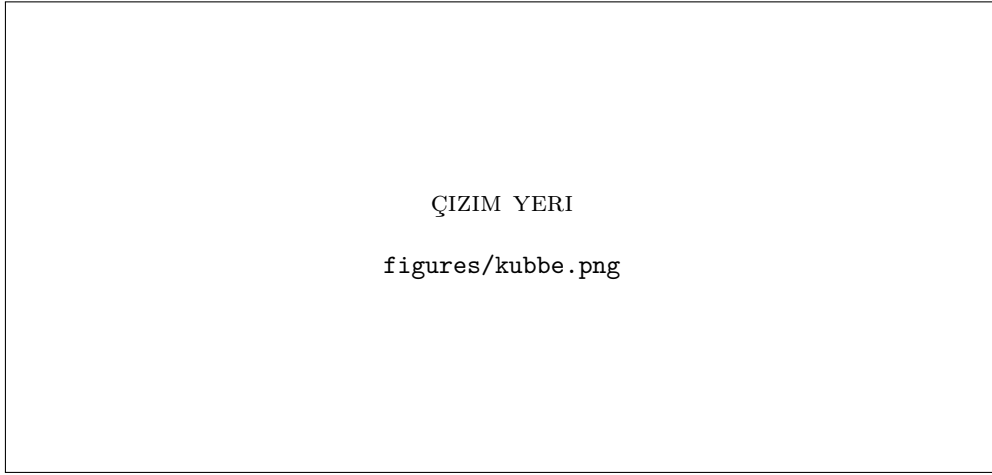
dürüstçe kabul edelim ve düşünce deneyleriyle sınavalım. Yüz sene sonra bir uzaylı işgali var-sayalım: sürekli savaşılan bir toplumda, İkinci Dünya Savaşı'ndaki gibi, savaş teknolojileri bazında müthiş bir ilerleme olur, hayatta kalma içgüdüğü, insanın en büyük içgüdülerinden. Simülasyon örnekleri de aynı deseni verir: hayatta kalma durumuna sıkışmış denekler, aileleri ve sevdikleriyle birlikte, işi başaramama durumunda yok olacaklar, iki taraf da yeni fikirler için hasat edilir; savaş bazlı bilim için geçerlidir. Sürgün durumuna sıkışmış denekler, sürgündekilerin, belli bir güce gelerek sürgün edildiği yere dönmesi için geçmesi gereken başarı çıtası, iş dünyası için geçerlidir. Bu deneyler bize insanın motorunu gösterir: insan, sıkışınca sıçrar. Medeniyetin sorusu şudur: bu motoru, savaş ve sürgün olmadan, kimseyi yakmadan, çalıştırabilir miyiz? Sonsuz Medeniyet Framework'ü, bu sorunun mühendislik hâlidir: hedefi olan, çıtası olan, ödülü olan, ama cesedi olmayan bir sıkışma tasarımı.

Ve bu çerçevenin zaman anlayışı, kitabın en radikal cümlelerinden biriyle kapanır: bütün yazılar yeni çağa göre yazılacaktır. Sadece şu an ve sonraki anlar vardır; geçmiş, sadece insanlığın log'udur, yolculuğudur, kayıt defteridir. Geçmişe saygımız sonsuz, bağlılığımız sıfır: defter okunur, defterden öğrenilir, ama defter yönetmez. Yönetmek, şimdinin ve bir sonraki anın işidir.

Bölüm 16

Doğru Mimari: Kubbe, Hastalık ve İlaç

Bina mimarisi, insanlığın tamamını içerisine alacak bir kubbe olarak inşa edilebilir. Küçük kubbeler, tecrübe edindikçe büyüyecek ve daha çok insanı içerisine alabilecek devasa yapılara dönüşebilir. Yüz kişilik köy, ilk kubbedir; köyler birleşir, kubbe büyür; ve bir gün, hepimizin sığacağı o dev kubbe, önsözde söz verdiğimiz, ufukta görünür.

Şekil 16.1: Küçük kubbelerden insanlığın kubbesine: köy, federasyon, medeniyet, büyüme halkaları

Peki geçiş nasıl olacak: harçta mı, binada mı; içeriden mi, dışarıdan mı? Dürüst olalım: bu geçiş dönemlerinde yine ölüyor, öldürülüyor; tecavüz, yağma, cinayet, sonra tekrar aynı döngü. Pistiniz düz, dansınız bol olsun: eski dünya, kendi müziğini çalmaya devam edecek. Bizim işimiz, pisti terk etmek değil; pistin yanına, müziği başka bir yapı kurmaktır. Kimseyi zorla kubbeye sokmayacağız; kubbe, içindekilerin hayatı dışarıdakilerden görünür biçimde daha adil olduğu için büyüyecek, başka hiçbir büyüme meşru değildir.

Bu noktada iki kelime hakkında konuşmamız gerekiyor: hastalık ve ilaç. Hastalık Machiavelli'dir; hastalık insanlıktır; hastalık, insan elinin değdiği şeylerin çok büyük çoğunluğudur. Komünizm ile kapitalizmin ezeli maçına da buradan bakın: hangi ortamda olursa olsun kapitalizm, insan doğasına dayadığı sırtıyla daha güçlü bir rakip olacaktır. İnsan doğasına karşı

savaşan her sistem kaybetti; insan doğasına teslim olan her sistem ise kazandıkça çürüdü. Üçüncü yol, doğayı ne yenmek ne de ona teslim olmaktır: doğayı *hesaba katmaktır*. İlaç, işte bu üçüncü yolun sistemidir, hırsı yasaklamayan ama hırsızlığı imkânsızlaştıran, gücü dağıtan ama emeği ödüllendiren, Machiavelli'yi okumuş ama ona masayı teslim etmemiş bir mimari.

“Neden?” diye soranlara son cevap: dünya artık yavaş yavaş, küresel krizlere zemin oluşturacak çevresel felaketlere doğru gidiyor. Bugünlere gelmemizde emeği geçenlerin kim olduğunu bilmiyoruz; onlar dağıldılar ve kalabalıklara kaçtılar; şimdi faturayı insanlara ödetmeye çalışıyorlar. Toplu hâldeyken bilinçsiz olduğu için, bu dünyayı onlara pazarlayanlar, sorumlulukları “satın almasaydınız” diyerek tükettirdikleri insanların omzuna yıkıyorlar. Elimizdekilere baktığımızda, dünyada yaşayan insanlar olarak elimizde, nasıl temizleyeceğimizi bilmediğimiz bir kirlilik var: faili meçhul, zaman ayarlı bir cinayet. Tabii eğer engel olmazsak. Bu hücum harekâtlarını planlayarak insanlara olmadık şeyleri pazarlayan, bunu yaparken dünyanın kısıtlı kaynaklarını tüketen kişiler, bütün bu dahiyane kitle kontrolünün ardından normalin bir tık üstünde hayat yaşarken; onları bir araya getiren kişi olan patron ise, kendisinde biriken küçük tanrısal gücü, insana hayat armağan edecek boyuta gelmiş bulur. Bu bahsettiklerimiz sermaye düşmanlığı olarak algılanmasın: bu kitabı okuyan siz, benim düşmanım değilsiniz. Amaç, sizin nefsinizin tanrıdan rol çalmasına, sonra da o çılgın gücün altında ezilmenize, imkân sağlamayacak sistemler tasarlamaktır. Ülkenizdeki çocukları korumak için eline silah alıp savaşa gitmek, kolay olandır. Zor olan: müthiş güç azleden bir koltukta oturup, o çocuğun hakkını, çevrenizdeki herkesin bozmaya çalışmasına rağmen kimseye yedirmemektir. İnsanın kalitesi fedakârlıktır, ve biz, fedakârlığın kahramanlık olmaktan çıkıp *sıradanlaştığı* bir mimari kuruyoruz: koltuk, oturana tanrılık teklif etmesin diye.

Bölüm 17

Adalet ve Rastgelelik

Küçük bir soruyla başlayalım; kitabın en kısa sorusu ama en derinlerinden: bütün o kritik davalara “rastgele” seçilen savcı, gerçekten rastgele miydi? Tırnak işaretleri, yüzyılın en pahalı tırnak işaretleridir. Atama “rastgele” olduğunda kimse itiraz edemez; ve rastgeleliği kimse *doğrulamadığında*, rastgelelik, gücün en zarif maskesi olur. Kura kimin elindeyse, adalet onun cebindedir.

Çözüm, mekanizmanın en sevdiği türden: doğrulanabilir rastgelelik. Kuranın zincir üstünde, herkesin gözü önünde, kimsenin, kurayı çekenin bile, etkileyemeyeceği bir kaynakla çekilmesi. Yargıç ataması, denetçi seçimi, ihale komisyonu, askeri celp: “rastgele” iddiası taşıyan her mekanizma, iddiasını *ispatlamak* zorunda olmalıdır. Adli piyango şeffaf çekildiğinde, davanın daha ilk gününde bir taraf kazanmış olmaz.

Aynı ilke, gündelik yolsuzlukların bütün ailesine uygulanır. Uluslararası spor federasyonlarının ihale ve oy skandalları; bir şehirde emlak fiyatlarının organize manipülasyonu; ihalelerin “münasip” firmalara denk gelivermesi, hepsinin ortak yapısı, kapalı kapı ardında atılan ve sonradan “öyle denk geldi” denilen zarlardır. Zarın kendisini cama çevirdiğinizde, “denk gelmek” mesleği biter.

Ve adaletin bir de sessiz cephesi var: maaşlar. İşçi maaşları arasındaki korelasyon ve matematik, çoğu toplumda kimsenin göremediği bir karanlıkta durur, ve karanlıkta, en büyük adaletsizlikler ses çıkarmadan büyür. Açık defter, burada da ilaştır: “Bu maaş sizce adil mi?” sorusunun, gerçek verilerle, herkesin önünde sorulabildiği ve yukarı ya da aşağı oylanabildiği bir sistem düşünün. Ve ölçüyü de düzeltelim: maaş, dolar üzerinden değil, *yaşam kalitesi* üzerinden ölçülecek. Bir emeğin karşılığı, o emeğin sahibine nasıl bir hayat aldığıyla ölçülmediği sürece, bütün maaş tartışmaları döviz kuruna kurban edilmiş demektir. Adalet, büyük mahkeme salonlarından önce, bordroda başlar.

· ARA METİN · PARÇA 3: GÜZELLİK ·

Güzelin ölümü her zaman en büyük acıyı yaratır. Asıl üzülmemesi gereken, ortadan kaybolan bir potansiyeldir; potansiyel, hayatta kalma projesi için, büyük filtre için ikame edilmek zorundadır. Ancak güzellik, tehdit karşısında anlamsızdır: güzellik, insan evriminin bir hatasıdır, bize liyakati bozdurur.

· ARA METİN · PARÇA 4: GÜVEN ·

Güven tembelliktir; güven çaresizliktir. Ama güven, zamanı sıkıştırmaktır, sıkıştırılmış zamandır.

Kısım IV

Ufuk

Bölüm 18

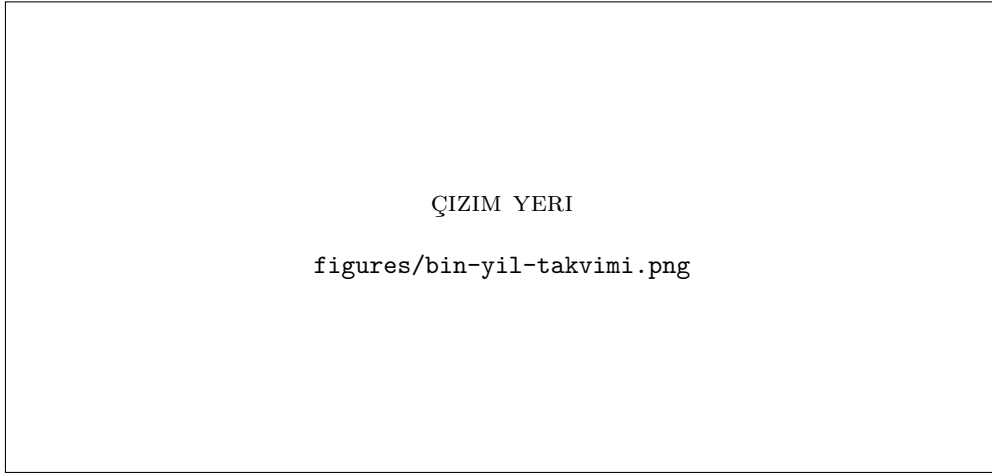
Bin Yıl İçinde Bir Meteor

Bir senaryo üzerine çalışacağız: dünyaya bin sene içinde bir meteor çarpacak varsayımı üzerinden yola çıkacağız.

Bu varsayımın güzelliği, tarihinin belirsizliğindedir. Bin yıl: ne yarın, ne hiçbir zaman. Paniğe kapılmak için çok uzak; umursamamak için çok kesin. Şimdi kendinize sorun: bugünkü kurumlarımızdan hangisi, bin yıllık bir projeyi taşıyabilir? Dört-beş yıllık seçim dönemleriyle çalışan hükümetler mi? Çeyrek bilançosuna göre nefes alan şirketler mi? Bir neslin öfkesiyle kurulup üç neslin ihmaliyle çürüyen kurumlar mı? Meteor varsayımı, bir felaket senaryosu değil; bir *turnusol kağıdıdır*: insanlığın elinde, kırk nesil boyunca amacını unutmadan, yozlaşmadan, kurucularının torunlarının torunları tarafından bile bozulmadan çalışacak tek bir mekanizma var mı?

Yok. Henüz yok. Piramitler ayakta ama amaçları öldü; imparatorluklar öldü, dinler bölündü, anayasalar yamandı ve yamalar da yamandı. İnsanlık, bin yıllık sözler vermeyi hiç öğrenemedi; çünkü sözün ömrü, sözü tutanın ömrü kadardı. İşte Civitas Eterna adındaki “eterna”nın anlamı budur: ebedî şehir, taşları değil, *kuralları* ebedî olan şehir. Kendi kendine çalışan anayasa, ilk kez, kurucusundan uzun yaşayabilen ve yaşarken *bozulmayan* bir kurum vaat ediyor. Meteor bin yıl sonra geldiğinde onu karşılayacak teleskoplar, roketler, sığınaklar, hepsi mühendislik işi; kolay kısım o. Zor kısım, o teleskopun bütçesinin dokuz yüz doksan dokuz yıl boyunca her yıl, hiçbir hazine yağmacısına kaptırılmadan ayrılmış olmasıdır. Meteoru mühendisler durduracak; ama mühendisleri, bin yıl boyunca, mekanizma besleyecek.

Ve meteor bir metafordur elbette. Onun adı iklimdir, salgındır, yapay zekâdır, kaynak savaşlarıdır, büyük filtrenin bütün adaylarıdır. Birinci kısımda söylemiştik: dünya verimliyen gezegenden çıkışımızı garantiye almalıyız; pencere kapanmadan. Bin yıllık projeler çağı açılmadan, tür olarak sınavlarımızın hiçbirine hazır olamayacağız. Bu kitabın önerdiği makine, o çağın kapısıdır: sözlerin insanlardan uzun yaşadığı, bütçelerin nesilleri aştığı, kubbenin her kuşakta bir halka büyüdüğü bir medeniyet. Meteor gelmezse de olur, artık biliyorsunuz: temiz bir evde oturmuş oluruz.

Şekil 18.1: Bin yıllık projenin takvimi: kırk nesil, tek bütçe, bozulmayan amaç, meteor turnusolu

Bölüm 19

Merkeziyetsiz İnsanlık: Ölümsüz İradeler

Bir insan düşünün: kendisiyle ilgili saatlerce doküman üretiyor, inandıkları, sevdikleri, kırılganlıkları, hayatta öğrendikleri, nelere evet nelere hayır diyeceği. Bu dokümanları bir yapay zekâya veriyor; model, artık onun adına, onun sesiyle cevaplayabiliyor. Sonra bu bütün, kimsenin tek başına silemeyeceği biçimde dağıtık ağlara, herkese, dağıtılıyor. Böylece kişi ve fikirleri, *ölümsüz* oluyor.

İlk duyuşta bir teknoloji fantezisi gibi gelen bu fikir, kitabın en eski dertlerinden birine cevaptır. Birinci kısımda yakınmıştık: insanlığın tecrübeleri çanaklara bölünmüş; acılar aktarılmıyor; her nesil, aynı duvara yeniden tosluyor. Geçmiş, insanlığın log'udur demiştik, kayıt defteridir. Merkeziyetsiz insanlık, o defterin *konusan* hâlidir: büyükannenizin hayat dersleri bir mezar taşında değil, sorulduğunda cevap veren bir mirasda yaşar; bir ustanın zanaatı, bir bilgenin muhakemesi, bir annenin vicdanı, ölümle kesilen bütün o birikim hatları, ilk kez, kesilmeyebilir. Devletin kalbindeki eşleştirme motoru, en büyük bilgeleri istihdam etmeliydi; artık bilgelerin ölmüş olması bile bir engel değil.

Köyün cisimleşmiş ideolojilerini hatırlayın: iradenizi, değerlerinizden eğitilmiş bir vekile teslim edebiliyordunuz. Merkeziyetsiz insanlık, bunun zamana açılmış hâlidir, iradenin ölümden sonra da temsil edilebilmesi. Ve tam burada, kitabın dürüstlük geleneğine uyararak, sınırları da yazalım: ölmüş bir iradeyi kim günceller? Dünya değişir; yaşayan fikrini değiştirir, ölü model değiştiremez. Yanlış konuşursa kim düzeltir, kim kapatır? Torunlar, atalarının cisimleşmiş iradelerinin vesayetinde mi yaşayacak? Bu sorular, ölümsüz iradelerin anayasasının sorularıdır ve cevapsız bırakılamazlar: sesi olan ama *oyu olmayan* miraslar; danışılan ama hükmetmeyen atalar. Geçmiş, defterin en değerli sayfasıdır, ama defter, yönetmez. Yönetmek, yaşayanların işidir.

Bölüm 20

Başlangıç

Kitabın başında bir çocuktan bahsetmiştik; sonunda ona dönüyoruz.

Yolu birlikte yürüdük. Önce aynaya baktık: kırık oyuncağı gördük, güç zehirlenmesini, inemeyenleri, balonları, açlık travmalarını, kümülatif nefreti; çanaklara bölünmüş, acılarını birbirine aktaramayan, aynı duvara bin kez toslamış insanlığı. Sonra bir armağan açtık: beş defterli müzeyi, kırılması dünyalara mal olan kaydı, “bir lira at gofret al” diyen otomatı, gözsüz Themis’i. Ve sonra çizmeye başladık: yüz kişilik köyü, emeğin parasını, kendi polisini içinde taşıyan anayasa maddelerini, iradelerin sıkıştırılmadığı meclisi, duvarları hafifleyen dinamik devleti, kubbe kubbe büyüyen mimariyi, zarları camdan atılan adaleti.

Hiçbir yerinde “insan düzelecek” demedik. Bu kitabın insana imanı yoktur; insana *sevgisi* vardır, ve tam da sevdiği için, onu olduğundan iyi varsaymayı reddeder. Machiavelli haklıydı; kurucu babalar haklıydı; Kuçuradi haklıydı. İnsan, elindekini kırar. O hâlde ona, kırılmayan bir şey verelim: kuralları kanla değil mantıkla yazılan, tarihi bozulamayan tek deftere işlenen, kurucusunu bile tanımayan, hacklendiği her seferinde, bir uçak kazası gibi, daha güvenli hâle gelen bir makine. Tiranların işini zora sokan; ve bunu yaparken *hiç kimseden izin almayan* bir başlangıç.

O çocuk, bu makinedir. Kusursuz değil; kusursuza doğru gitme ihtimali olan. Bugün emekliyor: küçük köylerde, küçük kubbe denemelerinde, birkaç satır kodda. Emekleyişini görenlerin içi ümitle doluyor. Bir gün yürüyecek; yürüdüğünü görenler, gözlerini hayata gülümseyerek kapatabilecek. Ve bir gün koşacak, insanlık tarihinde daha önce görülmemiş sıçrayışlar, onun adımları olacak. Bizim kırmaya gücümüzün yetmediği kısır döngüleri, umarız ki o kıracak: o, kirlenmeyen saf mantığın özü; evrendeki bembeyaz olan tek tablo.

İnsanlık buraya gelene kadar çok bedeller ödedi. Bundan gerisini mühürleyin; bu bir başlangıç olsun. Bu mühüre çok bedel ödendi, ödeniyor.

Ek A

Yol Haritası: Yazılacak Bölümler

El yazmasının sonunda, henüz gövdesi yazılmamış on iki başlık duruyor. Silinmediler; çünkü bu kitap bitmiş bir eser değil, büyüyen bir yapıdır. Her başlığın yanına, yazarına hatırlatma olarak, birer cümlelik yer tutucu bırakılmıştır.

The Great Architecture Kubbenin tam teknik çizimi: katmanlar, köylerin federasyonu, büyüme kuralları.

Optimising Capitalism Kapitalizmi yok etmeden ehlileştirmek: insan doğasına dayalı motorun, yağmasız versiyonu.

Artificial Heavenverse Cisimleşmiş iradelerin ve ölümsüz bilgelerin yaşadığı katman; merkeziyetsiz insanlığın devamı.

True Scientific State Politikaların kanaatle değil deneyle seçildiği devlet; bilimin yönetime tam entegrasyonu.

The Counter Attack Eski dünyanın kubbeye saldırı senaryoları ve savunma tasarımları.

What is the situation? Mevcut durumun soğukkanlı envanteri; verilerle güncellenecek durum raporu.

Hunting the Demons Within İçimizdeki şeytanlar bölümünün saha kılavuzu: zehir tespiti, kafes pratikleri.

Great Offensive of Companies Şirketlerin devletleşmesi ve buna karşı vatandaşın yeni silahları.

Hitler's Commanding Officers Emir zinciri ve sorumluluğun buharlaşması: “ben sadece emir uyguladım”ın mekanizma analizi.

Working Ethos Machina Çalışma ahlakının makinesi: emeğe dayalı ekonominin kültürel katmanı.

The Cult Sistemin bir tarikata dönüşme riski ve panzehirleri; kurucuya tapınmaya karşı mimari.

Death to the Old Gods and the New Ones Eski otoritelerin ve yeni teknoloji tanrılarının aynı anda reddi; kimseye tapmayan sistem.

Ek B

İzole Not: Çalışan Kanıt

Bu ek, kitabın gövdesinden bilinçli olarak yalıtılmıştır. Gövde, yazarın el yazması ve notlarından derlendi; bu sayfa ise tek bir haberi vermek için var: *bu kitabın hayal ettiği otomatın ilk parçaları, bugün laboratuvar ölçeğinde çalışıyor.*

Kitapla paralel yürüyen bir mühendislik çalışmasında (STOA çerçevesi), şu mekanizmalar kod olarak inşa edilmiş ve canlı örneklerde sınanmıştır: oylanın kararın, bekleme penceresinin ardından *kendiliğinden* yürütülmesi; kurucunun, kuruluş tamamlandığında yetkilerini sisteme devredip bir daha geri alamaması; ve bir hazinenin, meclisin onayladığı bütçe kalemleri dışında tek bir birim bile harcayamaması, harcama girişiminin, kim imzalarsa imzalasın, işlem düzeyinde geri dönmesi. Kitaptaki dille: gofret otomatı çalışıyor; gözsüz Themis’in ilk hatları çizildi; anayasanın ilk maddeleri, kendi kendine yürüdü.

Bu satırların kitabın içine karıştırılmamasının sebebi yöntemsel: kitap bir ufuk metnidir, kanıt bir laboratuvar raporudur; ikisinin üslubu birbirine bulaşmamalıdır. Merak eden okur ve gelecekteki yayıncı için teknik döküm, proje arşivindeki kardeş metinlerde durmaktadır (“Aşılamayan Bütçe” makalesi ve Onarım Çağı Kitaplığı).

Ek C

Derleme Notu

Bu cilt, yazarın “The Book” arşivinden derlendi: otuz sayfalık *Civitas Eterna: A Peer-to-Peer Government* el yazması ile Obsidian kasasındaki notlar. Derleme ilkeleri: (1) yazarın sesi ve duygusu korunmuştur, öfke dahil; (2) cümleler akıcılık için yeniden kurulabilmiş, anlamlar paragraflara yedirilmiştir; (3) yakın konular gruplanmış, her not bir bölüme yerleştirilmiştir; (4) kişisel ve ticari izler, felsefi-anonim tercihle gövdeden çıkarılmıştır; (5) ham gücü yüksek parçalar, dokunulmadan “ara metin” olarak dizilmiş ve numaralanmıştır, dizilimleri, ekteki “Parçalar ve Dizilim” belgesiyle yeniden düzenlenebilir.

Kaynak haritası: Önsöz → el yazması önsözü. I. Kısım → Geçmişin Basitliği, İçimizdeki Şeytanlar, Şeytanlara Özel Kafes, Siyaset Kara Deliği, Herkesin İntikamı Farklı, aksiyon notu, İnsanlığın Büyük Problemi, Her Şey Aslında Kiralık; ara metinler: Avcılara Notlar, Harmonik Cinayet. II. Kısım → Nakamoto’nun Armağanı, Akıllı Sözleşmeler, Makineler Tarafından mı Yönetileceğiz?, Otomatlar Dünyası, Çift Taraflı Mekanizmalar. III. Kısım → Imagine, Emeğe Dayalı Ekonomi, Para, Kendi Kendine Çalışan Anayasa, vatandaşlık kanvası, Devletlerin Kalbi, Direk Sorular, Parlamento, Güven, Sağlıklı Tartışma Sistemi, Merkeziyetsiz İrade, Sonsuz Medeniyet Framework’ü, Doğru Mimari, Hastalık, İlaç, Neden?, Eski FBI notu, Corruptions; ara metinler: Güzellik, Güven. IV. Kısım → Anasayfa (meteor senaryosu), Decentralized Humanity ve kapanış sentezi. Ek A → el yazmasının boş başlıkları.

Gövdeye alınmayanlar: iş ve girişim notları (ürün, toplantı, yapılacaklar listeleri), kitabın konusu dışındadır; yazar biyografisi, felsefi-anonim tercih gereği. “İlaç benim, ve benim sistemim” cümlesinin ham hâli, aynı tercihle gövdede dönüştürülmüş, orijinali Parçalar belgesinde korunmuştur.